

ÅRSRAPPORT 2018

RISE FLEMLØSE
SPAREKASSE

Cvr.nr. 5478 7316
St. Rise Landevej 10, 5970 Ærøskøbing

Godkendt på Sparekassens ordinære repræsentantskabsmøde, den 7. marts 2019

Dirigent

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'M. Kromann', is written over a horizontal line.

Mads Kromann

Indholdsfortegnelse:

Oplysninger om Sparekassen	side 3
Ledelsespåtegning	side 4
Den uafhængige revisors erklæringer.....	side 5
Ledelsesberetning	side 9
Ledelseshverv og alder	side 19
Resultatopgørelse	side 22
Balance	side 23
Egenkapitalopgørelse	side 24
Noter:	
1 Væsentlig anvendt regnskabspraksis	side 25
2 Væsentlige skøn	side 33
3 Finansielle risici og politikker	side 34
4 Kapitalforhold	side 40
5 Nøgletal	side 41
6 Renteindtægter	side 42
7 Renteudgifter	side 42
8 Gebyrer og provisionsindtægter	side 42
9 Kursreguleringer	side 42
10 Udgifter til personale og administration	side 42
11 Andre driftsudgifter	side 43
12 Nedskrivninger på udlån m.v.	side 44
13 Skat	side 46
14 Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	side 46
15 Udlån og andre tilgodehavender	side 46
16 Obligationer til dagsværdi	side 47
17 Aktier	side 47
18 Aktiver i puljeordninger	side 47
19 Immaterielle aktiver – kunderelationer.....	side 47
20 Grunde og bygninger.....	side 48
21 Øvrige materielle aktiver	side 48
22 Udskudte skatteaktiver og skatteforpligtelser	side 48
23 Indlån og anden gæld	side 49
24 Indlån i puljeordninger	side 49
25 Efterstillede kapitalindskud	side 49
26 Eventualforpligtelser	side 50
27 Valutaeksponering	side 50
28 Nærtstående parter	side 50
29 Anvendt regnskabspraksis	side 51

Oplysninger om Sparekassen:

Hovedkontor:

Navn: Rise Flemløse Sparekasse
Binavne: Rise Spare- og Lånekasse og Flemløse Sparekasse
Adresse: St. Rise Landevej 10, 5970 Ærøskøbing
CVR-nr.: 5478 7316
Registreringsnr. 0847
Hjemstedskommune: Ærø
Telefon nr. 6252 1408
Hjemmeside: www.sparekassen.dk
E-mail: post@sparekassen.dk

Svendborg Afdeling:

Adresse: Fåborgvej 64, 5700 Svendborg
Telefon nr. 6220 0000

Flemløse Afdeling

Adresse: Kirkebjergvej 13, 5620 Glamsbjerg
Telefon nr. 6472 1658

Søby, pengeautomat

Adresse: Havnevejen 1, 5985 Søby

Bestyrelse

Gårdejer Leif Juul Sørensen (formand)
Leder Ole Kjær Jensen (næstformand)
Direktør Henning Hürdum
Teknisk konsulent Henrik Buur
Restauratør Pia Fuglsang Rasmussen
Servicechef Hanne Herzog
Filialdirektør Ole Lemmeke Jørgensen
(medarbejdervalgt)
Personalekonsulent Anne J. Nielsen
Gårdejer Rasmus P. Rasmussen
Direktør Niels Riis

Revisionsudvalg

Direktør Henning Hürdum (formand)
Leder Ole Kjær Jensen
Personalekonsulent Anne J. Nielsen

Direktion

Sparekassedirektør Bjarne V. Nielsen

Revision

Deloitte
Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
Weidekampsgade 6
2300 København S

Oversigt over medlemmer af repræsentantskabet og personalet kan ses på vores hjemmeside www.sparekassen.dk

Ledelsespåtegning

Bestyrelsen og direktionen har dags dato behandlet og godkendt årsrapporten for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2018 for Rise Flemløse Sparekasse.

Årsrapporten er aflagt i overensstemmelse med lov om finansiell virksomhed.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af Sparekassens aktiver, passiver, og finansielle stilling pr. 31. december 2018 samt af resultatet af Sparekassens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2018.

Ledelsesberetningen indeholder efter vores opfattelse en retvisende redegørelse for udviklingen i Sparekassens aktiviteter og økonomiske forhold, samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som Sparekassen kan påvirkes af.

Årsrapporten indstilles til repræsentantskabets godkendelse.

Rise, den 21. februar 2019

Direktion

Bjarne V. Nielsen
Sparekassedirektør

Bestyrelse:

Gårdejer Leif Juul Sørensen
Formand

Direktør Henning Hürdum

Personalekonsulent Anne Jeppe Nielsen

Gårdejer Rasmus Peder Rasmussen

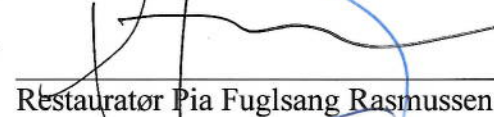
Teknisk konsulent Henrik Peder Buur

Leder Ole Kjær Jensen
Næstformand

Servicechef Hanne Herzog

Restauratør Pia Fuglsang Rasmussen

Direktør Niels Riis

Filialdirektør Ole Lemmeke Jørgensen
(medarbejdervalgt)

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til repræsentantskabet i Rise Flemløse Sparekasse

Konklusion

Vi har revideret årsregnskabet for Rise Flemløse Sparekasse for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2018, der omfatter resultatopgørelse, totalindkomstopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis. Årsregnskabet udarbejdes efter lov om finansiel virksomhed.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af sparekassens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2018 samt af resultatet af sparekassens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2018 i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed.

Vores konklusion er konsistent med vores revisionsprotokollat til revisionsudvalget og bestyrelsen.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit ”Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet”. Vi er uafhængige af sparekassen i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA’s Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Efter vores bedste overbevisning er der ikke udført forbudte ikke-revisionsydelser som omhandlet i artikel 5, stk. 1, i forordning (EU) nr. 537/2014.

Vi blev første gang valgt som revisor for Rise Flemløse Sparekasse den 30. marts 2017 for regnskabsåret 2017. Vi er valgt årligt ved repræsentantskabsbeslutning i en samlet sammenhængende opgaveperiode på 2 år frem til og med regnskabsåret 2018.

Centrale forhold ved revisionen

Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved vores revision af årsregnskabet for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2018. Disse forhold blev behandlet som led i vores revision af årsregnskabet som helhed og udformningen af vores konklusion herom. Vi afgiver ikke nogen særskilt konklusion om disse forhold.

Nedskrivninger på udlån og hensættelser til tab på garantier.	Forholdet er behandlet således i revisionen
<p>Udlån udgør for Sparekassen 367,3 mio. kr. pr. 31. december 2018, og garantier udgør 199,3 mio. kr. (udlån udgjorde 397,5 mio. kr. og garantier udgjorde 180,1 pr. 31. december 2017). Der er foretaget nedskrivninger på udlån på 6,8 mio. kr. (netto) og tilbageført hensættelser til tab på garantier på 0,9 mio. kr. i perioden 1. januar – 31. december 2018 i regnskabet (7,1 mio. kr. i perioden 1. januar – 31. december 2017).</p> <p>Fastlæggelsen af forventede nedskrivninger på udlån og hensættelser til tab på garantier er forbundet med betydelig usikkerhed og i et vist omfang baseret på ledelsesmæssige skøn. Som følge af væsentligheden af disse skøn og størrelsen af udlån i Sparekassen er revisionen af nedskrivninger på udlån og hensættelser til tab på garantier et centralt forhold ved revisionen.</p> <p>Principperne for opgørelse af nedskrivninger på udlån og hensættelser til tab på garantier er nærmere beskrevet i anvendt regnskabspraksis og ledelsen har beskrevet håndteringen af kreditrisici samt vurdering af nedskrivningsbehovet i note 1, 2 og 3 i regnskabet.</p> <p>De forhold vedrørende udlån, som indeholder størst skøn, og som derfor kræver øget opmærksomhed ved revisionen er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identifikation af eksponeringer, som er kreditforringet. • Parametre og ledelsesmæssige skøn i den anvendte beregningsmodel for fastlæggelsen af de forventede tab i stadie 1 og 2. • Værdiansættelse af sikkerheder og fremtidige pengestrømme, herunder ledelsesmæssige skøn knyttet til fastlæggelsen af forventede tab i stadie 3 	<p>Baseret på vores risikovurdering har revisionen omfattet en gennemgang af Sparekassens relevante forretningsgange for udlån, test af relevante kontroller og analyse af udviklingen i kreditkvaliteten på udlån og herunder størrelsen af nedskrivningerne samt hensættelserne til tab på garantier.</p> <p>Vores revisionshandlinger har bestået af test af relevante kontroller vedrørende:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Løbende vurdering af kreditrisikoen. • Vurdering og validering af input og forudsætninger anvendt i beregning af nedskrivningerne samt hensættelser til tab på garantier i stadie 1 og 2. • Fastsættelse af ledelsesmæssige skøn i modellen og i stadie 3. <p>Vores revisionshandlinger har desuden omfattet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stikprøvevis gennemgang eksponeringer for at sikre, at der sker rettidig identifikation af kreditforringelse af udlån samt hensættelser til tab på garantier. • Indhentet og evalueret systemrevisionserklæring fra Sparekassens datacentral, der omfatter en vurdering af Sparekassens opgjorte parametre og korrekt inddeling i stadier. • Udfordring af de væsentlige forudsætninger i den anvendte beregningsmodel med særligt fokus på objektivitet og det anvendte datagrundlag. • Udfordring af ledelsesmæssige skøn i den anvendte beregningsmodel med særligt fokus på konsistens samt objektivitet hos ledelsen, herunder udfordring af dokumentation af tilstrækkeligheden af ledelsesmæssige skøn • For udlån klassificeret i stadie 3, har vi stikprøvevist testet, at det opgjorte nedskrivningsbehov samt hensættelser til tab på garantier er i overensstemmelse med lovgivningens og koncernens retningslinjer herom. Det har omfattet test af anvendte sikkerhedsværdier og scenariefastsættelse.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere sparekassens evne til at fortsætte driften, at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant, samt at udarbejde årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere sparekassen, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformation kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugerne træffer på grundlag af årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af sparekassens interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om sparekassens evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at sparekassen ikke længere kan fortsætte driften.
- Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af årsregnskabet, herunder noteoplysningerne, samt om årsregnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om bl.a. det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Vi afgiver også en udtalelse til den øverste ledelse om, at vi har opfyldt relevante etiske krav vedrørende uafhængighed, og oplyser den om alle relationer og andre forhold, der med rimelighed kan tænkes at påvirke vores uafhængighed og, hvor dette er relevant, tilhørende sikkerhedsforanstaltninger.

Med udgangspunkt i de forhold, der er kommunikeret til den øverste ledelse, fastslår vi, hvilke forhold der var mest betydelige ved revisionen af årsregnskabet for den aktuelle periode og dermed er centrale forhold ved revisionen. Vi beskriver disse forhold i vores revisionspåtegning, medmindre lov eller øvrig regulering udelukker, at forholdet offentliggøres, eller i de yderst sjældne tilfælde, hvor vi fastslår, at forholdet ikke skal kommunikeres i vores revisionspåtegning, fordi de negative konsekvenser heraf med rimelighed ville kunne forventes at veje tungere end de fordele den offentlige interesse har af sådan kommunikation.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov om finansiel virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i lov om finansiel virksomhed. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

København, den 21. februar 2019

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
CVR-nr. 33 96 35 56

Anders Oldau Gjelstrup
statsautoriseret revisor
MNE-nr. 10777

Jakob Lindberg
statsautoriseret revisor
MNE-nr. 40824

Ledelsesberetning

Hovedaktivitet

Rise Flemløse Sparekasses hovedaktivitet er, at udbyde pengeinstitutprodukter til private kunder og erhvervskunder. Kunderne er primært placeret i vores lokalområde på Ærø, Fyn og Sydvestfyn. En mindre del af kundemassen er hjemmehørende uden for de nævnte områder, heraf har mange haft tilknytning til Ærø og det sydfynske område. Rise Flemløse Sparekasse tilbyder kunderne et bredt sortiment af produkter, kombineret med professionel rådgivning og stor indsigt i de lokale forhold.

Udvikling i aktiviteter og økonomiske forhold

Årets resultat i Rise Flemløse Sparekasse udviser et overskud før skat på tkr. 4.068 og et overskud efter skat på tkr. 3.688. Resultatet betegnes af Sparekassens direktion og bestyrelse som mindre tilfredsstillende set i lyset af at de markedsforhold, som vi arbejder under. Endvidere ligger resultatet væsentligt under det forventede resultat på mellem 8 og 10 mio. kr. før skat, som blev meldt ud i forbindelse med halvårsrapporten for 2018. Helårsresultatet er negativt påvirket af:

- at vi har renoveret filialen i Flemløse, således at den fremstår moderne og fuldt ud op to date.
- at udlånet er faldet med 30,2 mio. kr. mod en forventet stigning på 24 mio. kr.
- at der er foretaget et ledelsesmæssigt skøn vedrørende IFRS9 nedskrivningerne på 1,3 mio. kr. i forbindelse med negativ udvikling på Sparekassens landbrugseksponeringer, p.g.a. den ekstraordinære tørke som landbruget var udsat for i sommeren 2018.
- at den fulde implementering af MIFID II har haft mærkbar indflydelse på vores indtægter i forbindelse med værdipapirhandel og depoter, hvor indtægterne er faldet 31,4 % svarende til 1,1 mio. kr.
- at fusionen har medført større investeringer i nye it-systemer m.v. og at den tekniske nedlukning af Flemløse Sparekasse har krævet flere ressourcer end forventet. Det har sammen med de øvrige udgifter, øget de øvrige administrationsudgifter med 22,9 % svarende til 3,0 mio. kr.
- at personaleomkostningerne er steget med 17,8 % svarende til 3,3 mio. kr.
- at afkastet af Sparekassens store fondsportefølje har ligget under forventningerne.

Ser vi på de økonomiske forhold rundt om i verden, så er den så optimistiske tone fra 2018 erstattet af flere bekymrende aspekter, som er medvirkende til at lægge en dæmper på den økonomiske vækst:

- Handelskrigen mellem USA og Kina har påvirket hele verdensøkonomien.
- I USA har store dele af den offentlige administration været lukket på grund af uenighed mellem Republikanerne og Demokraterne omkring det offentlige budget. Dog primært om der skal bygges en fysisk mur mod Mexico.
- Europa er påvirket negativt af Brexit, De gule vestes demonstrationer i Frankrig og Italienernes manglende vilje til at indordne sig under de gældende budgetregler i EU.
- Seneste meldinger fra EU er, at enkelte lande er tæt på at opleve en teknisk recession.

Der er således en række usikkerhedsfaktorer, der kan påvirke de finansielle markeder i betydeligt omfang. Flere af ovennævnte punkter vil kunne påvirke den økonomiske udvikling i negativ retning, såfremt der ikke findes passende løsninger på konflikterne.

Ser vi på udviklingen i Sparekassen så har vi igen i år været begunstiget af stigende kundetilgang. Vi har i løbet af året fået 277 nye kunder. Samtidig er vi også meget stolte og ydmyge over, at så mange

nye kunder har fundet vej til Rise Flemløse Sparekasse. Vi skal gøre vores absolut bedste for at leve op til forventningerne, således at vi kan servicere både de nye og de eksisterende kunder på et professionelt og højt niveau.

I Sparekassens største kundebetjente afdeling, som er hovedkontoret på Ærø, har kundeudviklingen igen i år været på et tilfredsstillende niveau. Udviklingen har været positiv på langt de fleste områder. At vi fortsætter den positive udvikling, skyldes primært vores strategi om, at bevare en høj service og tilgængelighed, samt at den personlige betjening sættes i højsædet. Vi kommer hele vejen rundt om kundernes økonomi, således at den gode og solide rådgivning sættes i højsædet. Rigtig mange af ærøboerne ønsker et lokalt pengeinstitut, som vægter det lokale tilhørsforhold højt.

Ser vi på Svendborg filialen, så er kundeudviklingen også positiv, og der er stigende aktivitet på stort set alle vores vigtigste forretningsområder. Kundeantallet er vokset fornuftigt år for år, hvilket gør at vi har en kontrolleret vækst. Filialen er aktuelt inde i en meget positiv udvikling, hvor der kommer nye kundehenvendelser hver eneste dag.

I Flemløse filialen har der været høj aktivitet for at få fusionen helt på plads og sikret en solid platform for den fremtidige drift. Vi har foretaget en omfattende renovering af ejendommen både ude og inde. I dag fremstår filialen moderne og fuld ud op to date. Vi betragter det som en investering i lokalområdet, og vi vil løbende gøre filialen og personalet mere synligt i lokalområdet og i de omkringliggende byer. Det er vigtigt for Sparekassen, at vi løbende får nye gode og solide kunder. Vi vil som i de øvrige filialer øge fokus på kontrolleret vækst til både nye og eksisterende kunder.

Går alt som vi forventer så runder vi kunde nr. 10.000 i løbet af 2019. Samtidig må vi konstatere, at Sparekassen som helhed skal have lånt nogle flere penge ud. Det være sig til både eksisterende og nye kunder. En udlånvækst vil være medvirkende til at understøtte en positiv udvikling i vores nærområde. Samtidig vil en pæn udlånsaktivitet være medvirkende til at sikre Sparekassens overlevelsessevne på længere sigt.

Resultatopgørelsen

Resultatet for 2018 andrager kr. 3,7 mio. mod et resultat i 2017 på kr. 9,4 mio. Resultatet før skat er på kr. 4,1 mio. mod et resultat i 2017 på kr. 11,9 mio. Resultatet før kursreguleringer og nedskrivninger (basisdriften) udgjorde i 2018 kr. 8,3 mio.

Resultatet betragtes som mindre tilfredsstillende med baggrund i en egenkapitalforrentning på 2,9 % efter skat. Endvidere er resultatet markant mindre end budgettet, idet vi havde forventet et resultat før skat på mellem 8 og 10 mio. kr. før skat.

Sparekassens nettorente- og gebyrindtægter er steget med 2,9 % eller tkr. 1.359 og udgør i alt tkr. 48.930 ultimo 2018.

Ser vi isoleret på nettorenteindtægterne er de faldet med 0,9 % eller tkr. 255 til i alt tkr. 29.855.

Ændringen skyldes primært:

- at vores kunders ejendomme er steget i værdi, hvilket i mange tilfælde har medført at kunderne har hjemtaget friværdibelåning i deres ejendomme, som benyttes til reduktion af deres lån i Sparekassen.
- at kunderne ikke har trukket så meget på deres kreditter, samtidig med at de har afviklet hårdt på deres lån.

- at vi ikke har haft samme låneefterspørgsel fra både eksisterende og nye kunder som i 2016 og 2017.
- at vi har haft stærkt stigende renteudgifter til kreditinstitutter og Danmarks Nationalbank p.g.a. vores store overskudslikviditet.
- at indtægterne på vores obligationsbeholdning har været stigende p.g.a. en generel større fondsbeholdning når vi ser det over hele året.

Posten gebyrer og provisionsindtægter er i løbet af året øget 5,3 % eller tkr. 992 til i alt tkr. 19.707. At vi har kunnet øge gebyrer og provisionsindtægter skyldes Sparekassens generelle høje kundetilgang i de seneste år. Kundetilgangen har betydet stigende forretningsomfang på alle vores vigtigste balance II forretningsområder. Indtægterne kommer primært fra samarbejdspartnere inden for realkredit, investering og forsikring.

Selv om vi har oplevet en stigning i gebyrer og provisionsindtægter, har vi kunnet mærke indførslen af MIFID II, som har haft en negativ indvirkning på vores indtægter på værdipapirer og depoter, som er faldet med 31,4 % hvilket svarer til tkr. 1.108. Modsat er vores garantiprovision i forbindelse med garantistillelser vedr. Totalkreditlån og DLR-lån steget som forventet med 14,0 % svarende til tkr. 1.254.

Kursreguleringerne er negative med tkr. 909 og fordeler sig med:

- positive kursgevinster på valuta på tkr. 271.
- obligationerne har i år haft negative kursreguleringer på tkr. 2.181.
- aktierne har påvirket positivt med tkr. 1.414.
- Investeringsejendomme har påvirket negativt med tkr. 413.

Generelt set har vi nydt godt af vores sektoraktier, som har bidraget med positive kursreguleringer, mens den generelle aktieportefølje har haft et svært år. Året sluttede med et kraftigt kursfald på de generelle aktiemarkeder, hvilket påvirkede vores aktieresultat i negativ retning. Vores obligationsportefølje er påvirket af det meget lave renteniveau. Med baggrund i Sparekassens forsigtige fondspolitik har store dele af obligationsporteføljen i løbet af året haft en negativ rente. Samtidig medfører udtrækninger oftest et kurstab, da kurserne på de korte obligationer ligger over 100.

Løn og personale udgifterne er steget med 13,4 % eller tkr. 2.828 til i alt tkr. 24.016. Stigningen er som budgetteret og påvirket af de generelle overenskomstsmæssige stigninger samt omkostninger i forbindelse med enkelte personalemæssige ændringer, som er gennemført i løbet af året.

Øvrige administrationsomkostninger er steget med 22,9 % eller tkr. 2.959 til i alt tkr. 15.896. Stigningerne skyldes bl.a., at store dele af ombygningen / renoveringen af Flemløse filialen er bogført under denne regnskabspost. Samtidig er vores it-omkostninger igennem de senere år steget markant. Dette sker med baggrund i den store kundetilgang samt et højere aktivitetsniveau. Endvidere sker it-udviklingen p.t. så hurtigt, at vi jævnligt tager nye it-systemer i brug. Det medfører i første omgang en udgift, som vi på sigt får konverteret til en forbedret effektivitet. Vi har til stadighed et stærkt fokus på lønsomheden og har iværksat tiltag med henblik på at sikre en mere flad omkostningsudvikling.

Årsrapporten for 2018 er dog påvirket af den gennemførte fusion mellem Rise Sparekasse og Flemløse Sparekasse pr. 1. april 2017, hvilket generelt set påvirker alle sammenligningstallene i regnskabet for 2017, da Flemløse Sparekasses tal alene bidrager fra 1. april 2017 og resten af året.

Tager vi højde for ovennævnte og ser på den reelle stigning på udgifter til personale og administration, så stiger disse med 7,2 % eller 2.692 til i alt tkr. 39.912.

I Sparekassen har der i 2018, omregnet til heltid, gennemsnitligt været 33,2 ansatte. Det tilsvarende tal for 2017 androg 29,7.

Vores eksponeringer har en fornuftig sammensætning, hvor andelen af privatkunder andrager 72 % og andelen af erhvervs kunderne udgør 28 %. Sparekassen har igennem de seneste år arbejdet på at øge antallet af privatkunder, hvilket er lykkedes. Dette med baggrund i, at vi opnår en større spredning i antallet og størrelsen af engagementerne, hvilket alt andet lige giver os mindre risiko, da tab oftest er størst på de større erhvervs eksponeringer end på mindre privatkunde eksponeringer. I forbindelse med erhvervs kundesegmentet er der en rigtig god spredning. Største enkeltstående erhvervs kunde gruppe er landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri samt øvrigt erhverv, som begge hver andrager 7 % af det samlede udlån. Nøgletallet for største enkeltstående erhvervs kunde gruppe er uændret i forhold til 2017, men går vi lidt længere tilbage, så har det været faldende og har således været medvirkende til en reduktion af vores samlede risici.

Sparekassen vurderer alle engagementer over tkr. 600 hvert kvartal med henblik på at konstatere eventuelle faresignaler i engagementerne. Det er vores vurdering, at vi har langt overvejende gode og fornuftige engagementer med en god rating. Såfremt der under behandlingen konstateres væsentlige ændringer i positiv eller negativ retning, ændres kundernes bonitetskategori.

Forretningsomfanget

Balancen er steget med 8,2 % eller 89,3 mio. kr. til i alt 1.177,6 mio. kr. ultimo 2018. Vores vækst i balancen er hovedsageligt sket via forøget indlån inkl. puljeindlån, som er steget med 8,4 % eller 78,8 mio. kr. til i alt 1.011,8 mio. kr. ultimo 2018. Det medfører, at Sparekassen har et meget store indlånsoverskud på over 645 mio. kr. En sådan overskudslikviditet gør, at vi selv kan finansiere vores vækst, og at vi er uafhængige af de nationale og internationale lånemarkeder. Vi har heller ikke i år udnyttet de forskellige låneordninger, som Danmarks Nationalbank har stillet til rådighed for pengeinstitutterne i Danmark.

Sparekassens puljeordninger til pensionsindskud er steget med 8,8 % eller 9,6 mio. kr. til i alt 118,4 mil. kr. ultimo 2018. Kunderne får via puljeordningerne løbende investeret deres indskud og løbende tilpasset investeringerne til deres risikoprofil. På lang sigt betyder det en optimering af kundernes afkast.

Samlet set er udlånet faldet med 7,6 % eller 30,2 mio. kr. til i alt kr. 367,3 mio. kr. Det store fald i udlånet er sket med baggrund i at vores kunder afvikler hårdt på deres lån og kreditter. Kunderne har generelt set fået en bedre økonomi samtidig med, at vores lokalområder har oplevet stigende ejendomspriser. De stigende ejendomspriser har medført, at rigtig mange kunder har hjemtaget realkreditlån på grundlag af friværdien i deres ejendomme og brugt provenuet til at indfri lån i Sparekassen. Det påvirker vores udlån i negativ retning. Samtidig har vi ikke oplevet den forventede efterspørgsel efter lån til køb af bolig eller ombygning af den eksisterende bolig, som vi forventede ved indgangen af året. Erhvervs kunderne har ligeledes været tilbageholdende og ikke søgt finansiering i større stil til nye projekter. Så alt i alt har konjunkturerne medført, at rigtig mange af vores kunder har reduceret deres lån hurtigere således, at afviklingen overstiger væksten i nyudlån.

Vi må tillige konstatere, at der i vores naturlige markedsområde ikke er så stor aktivitet, herunder byggeaktivitet, som der er i mange dele af Danmark.

Garantimassen er steget med 10,7 % eller 19,2 mio. kr. til i alt 199,3 mio. kr. ultimo 2018. Den største stigning i garantimassen er sket inden for segmentet tabsgarantier for realkreditlån. Sparekassen stiller tabsgarantier for vores kunders lån i både Totalkredit og DLR-kredit. For Totalkreditlån stiller vi ligeledes en modregningsret i fremtidige indtægter fra formidlingen af Totalkreditlånet. Vi får således løbende en større kapitalbelastning af vores garantimasse. Det er Sparekassens holdning, at det lave renteniveau giver en gunstig mulighed for at omlægge til fastforrentede realkreditlån og dermed lægge renten fast i mange år frem. Det er med til at sikre budgettet hos mange af vores kunder

Sparekassen foretager stresstests af vores kunder. I den forbindelse stresser vi f.eks. vores landbrugskunders årsrapporter, således at vi indkalkulerer en jordpris på tkr. 90 pr. ha., såfremt landbrugsejendommen er beliggende på Ærø, og tkr. 140 såfremt landbrugsejendommen er beliggende i det fynske område. Dette benyttes i forbindelse med vurderingen af egenkapitalen og dermed de enkelte kunders soliditet. Generelt set er det vores opfattelse, at kundemassen har en fornuftig bonitet. Vi er beliggende i et område, hvor der ikke har været så store udsving i ejendomsværdierne. Det er gældende i både opadgående og nedadgående retninger.

Det er Sparekassens vurdering, at udlånsengagementerne skal afdækkes på bedst mulig måde, således at Sparekassens risici reduceres mest muligt. Vi har igennem de seneste år haft fokus på at øge privatandelen af kunderne for derigennem at reducere vores risici på de enkelte engagementer. Samtidig er privatengagementerne typisk mindre end erhvervsengagementerne. Vi ønsker således flere mindre engagementer frem for få store engagementer.

I vores vurderinger af de stillede sikkerheder anlægger vi en forsigtig vurdering. Vi har valgt at reducere værdierne med passende haircuts alt efter hvilken sikkerhedstype, der ligger til grund for engagementet. Dette er nøje beskrevet i Sparekassens interne forretningsgange, som løbende ajourføres.

Sparekassens kapitalbehov og likviditet

Sparekassen har igennem en længere periode haft en stabil likviditet og gode kapitalforhold. Vi har løbende undersøgt mulighederne for adgang til kapital, og set i lyset af dette arbejder Sparekassen med en strategi- og kapitalplan for de næste år, således at vi sikre Sparekassens fortsatte drift. Planen indeholder fokus på en fortsat forbedring af driften samt fastholdelse og udvidelse af antallet af garanter. Begge forhold forbedrer Sparekassens kapitalprocent.

Kapitalgrundlag, risikostyring og kapitalbehov

Sparekassen skal i henhold til lovgivningen have et kapitalgrundlag, der understøtter risikoprofilen. Ledelsen har valgt at opgøre kredit- og markedsrisikoen efter standardmetoden og operationel risiko efter basisindikatormetoden. Det er fortsat ledelsens vurdering, at der ikke p.t. er behov for at anvende mere avancerede metoder til opgørelse af kapitalen. Vedrørende risikostyring henvises til note 9, hvor de væsentligste risici er på vurderingen af kreditter og på Sparekassens markedsrisici. På kreditrisici er de væsentligste parametre vurderingen af kundernes økonomi, vurderingen af de stillede sikkerheder samt kundernes tilbagebetalingsevne. Dette overvåges i forbindelse med kundernes kreditudvidelse samt hvert kvartal i forbindelse med gennemgangen af kundeengagementer større end tkr. 600.

For så vidt angår markedsrisici, så har bestyrelsen udstukket retningslinjer til direktionen. Økonomiafdelingen udfærdiger månedlige rapporteringer på, om direktionen overholder

retningslinjerne. Rapporteringerne forelægges på de ordinære bestyrelsesmøder. Sparekassens kapitalrisici udgør for størstedelens vedkommende eventuelt manglende indtjening i forbindelse med eventuelle fremtidige underskud. Endvidere er garantkapitalen en vigtig del af Sparekassens kapitalgrundlag. Såfremt garanterne trækker større garantbeløb ud, vil Sparekassens kapitalgrundlag reduceres. Dette følges ligeledes månedligt på de ordinære bestyrelsesmøder, hvor der forelægges ændringer i garantkapitalen. Bestyrelsen har via vedtægterne mulighed for at stoppe for tilbagekøb af garantbeviser, såfremt den søgte nettoindløsningsramme fra Finanstilsynet overskrides, eller såfremt kapitalgrundlaget eller den solvensmæssige overdækning reduceres til et uacceptabelt niveau. Kapitalgrundlaget kan ligeledes blive reduceret, såfremt Sparekassens resultat påvirkes negativt i forbindelse med større negative kursreguleringer på Sparekassens store fondsbeholdning. Kursreguleringer og positioner i markedet følges dagligt internt i Sparekassen, og bestyrelsen orienteres på de ordinære bestyrelsesmøder, hvor der er bevilget rammer for de forskellige eksponeringer på kapitalforvaltningen.

Sparekassens kapitalgrundlag er påvirket af implementeringen af IFRS 9. Det har betydet, at Sparekassens kapitalgrundlag er faldet med 2,6 mio. kr. hvilket svarer til, at kapitalprocenten er faldet med 0,5 % som følge af de nye regler.

Pr. 31. december 2018, udgjorde Sparekassens egenkapital 133,7 mio. kr., hvilket er en stigning på 8,8 % eller 10,8 mio. kr. set i forhold til åbningsbalancen pr. 01.01.2018, som primært kan henføres til Sparekassens positive resultat på 3,7 mio. kr. efter skat, samt at kunderne igen i år har udvist stor tillid til Sparekassen og øget deres garantindskud med i alt 8,5 mio. kr. Vi er meget taknemmelige og utrolig glade for den meget store lokale opbakning, som vores kunder har udvist Sparekassen i 2018. Garantkapitalen er steget fra tkr. 41.755 til i alt tkr. 50.290 ultimo 2018. Det er en stigning på 20,4 % i forhold til året før. Pr. 31.12.2018 har vi 2.675 garantier mod 2.537 garantier ultimo 2017, hvilket er en stigning på 138. Stigningen skyldes, at mange af de eksisterende garantier løbende øger deres garantindskud samtidig med, at rigtig mange af de nye kunder, som Sparekassen har fået i gennem de senere år, oftest også bliver garant i løbet af en periode.

Sparekassens risikoeksponering er opgjort til 562,5 mio. kr., mens kapitalgrundlaget kan opgøres til 118,7 mio. kr. svarende til en faktisk kapitalprocent pr. 31. december 2018 på 21,1 %, og ledelsen har fastsat en kapitalmål på 4 % over kapitalkrav efter indfasning af buffere og NEP krav.

I henhold til lov om finansiel virksomhed skal bestyrelsen og direktionen sikre, at Sparekassen har et tilstrækkeligt kapitalgrundlag, hvilket er den kapital, der efter ledelsens vurdering som minimum skal til for at dække alle væsentlige risici.

Det individuelle solvensbehov er opgjort til 10,4 %, der blandt andet er fastsat ud fra ledelsens forventninger til fremtiden m.m. Opgørelsen af solvensbehovet er baseret på bekendtgørelse om opgørelse af risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov og på Finanstilsynets vejledning herom. Sparekassen har på baggrund af de beregnede solvensbehov opgjort en umiddelbar overdækning på 60.371 t.kr., som udgør forskellen mellem det nuværende kapitalkrav (solvensbehov) og den faktiske kapital (kapitalprocent). Sparekassen har opgjort solvensbehovet efter en 8+ tilgang svarende til Finanstilsynets foretrukne metode.

Det er ledelsens vurdering, at kapitalen er tilstrækkelig til at dække den risiko, der er forbundet med Sparekassens aktiviteter. Sparekassen forventer således at kunne leve fuldt ud op til kravene, som de er udformet p.t., hvorfor regnskabet aflægges som going concern.

Væsentlige uforudsete ændringer i vejledningen om tilstrækkeligt kapitalgrundlag eller i Finanstilsynets fortolkning eller praksis for vurdering af det nødvendige solvensbehov kan medføre,

at Sparekassens kapitalmæssige overdækning mindskes, og det kan ikke afvises, at en sådan ændring kan være væsentlig. Ligeledes kan fortsat nedadgående konjunkturer og væsentlige uforudsete begivenheder hos låntager påvirke Sparekassens solvensbehov væsentligt.

Der henvises til Sparekassens hjemmeside (www.sparekassen.dk) for en beskrivelse og uddybning af solvensbehovet for 2018.

Der henvises endvidere til Sparekassens redegørelse for risikostyring 2018 for en uddybning af beskrivelsen af ny regulering, herunder en uddybning af den forventede betydning for Sparekassen.

Nedskrivningsegne passiver (NEP)

NEP kravet er for Sparekassen fastsat til 3,6 %. NEP implementeres som led i genopretning af pengeinstitutter og er et krav til, at visse passiver kan gældskonverteres til garantkapital. Sparekassen skal indfase NEP-tillægget over en 5 årig periode fra 1. januar 2019 frem til 2023. Dette betyder, at Sparekassen henover de næste år skal opbygge kapital eller udstede kapitalinstrumenter til at imødekomme kravet.

På baggrund af Sparekassens kapitalplan forventes det, at kravet bliver opfyldt ved normal indtjening samt via tegning af garantkapital.

Likviditet

Sparekassen opgør likviditetskravene på baggrund af "Liquidit Coverage Ratio" (LCR). Sparekassens LCR er den 31. december 2018 opgjort til 1.701 % mod 844 % i 2017. Sparekassen har fastsat et internt minimumskrav til LCR på 200 %. Baseret på de nuværende krav har Sparekassen en meget betydelig overdækning på likviditetsberedskabet i forhold til lovens krav, herunder svarende til en overdækning på 1.501 %, svarende til 360 mio kr.

LCR beredskabet er opgjort på baggrund af aktivernes forskellige likviditet, og hvordan disse vægter i opgørelsen af likviditetskravet:

	Tkr.	%
Level 1a aktiver	117.043	29
Level 1b aktiver	258.002	63
Level 2a aktiver	27.869	7
Level 2b aktiver	3.746	1
Total	406.660	100

Ledelsen vurderer fortsat, at Sparekassen har tilstrækkelig likviditet til fortsat drift.

Usikkerhed ved indregning og måling

De væsentligste usikkerheder ved indregning og måling knytter sig til nedskrivninger på udlån, hensættelser på garantier og værdiansættelse af finansielle instrumenter. Ledelsen vurderer, at usikkerheden ved regnskabsaflæggelsen for 2018 er på et niveau, der er forsvarligt. Vi henviser til beskrivelsen i note 2.

Usædvanlige forhold

Anvendt regnskabspraksis er pr. 1. januar 2018 ændret som følge af regnskabsbekendtgørelsen. Nedskrivninger og hensættelser blev tidligere foretaget, når der var indtruffet objektive indikationer på værdiforringelse. Fra regnskabsårets begyndelse foretages nedskrivninger og hensættelser baseret på forventede kredittab.

Implementeringen af ændringerne har indvirkning på måling af udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris samt kredittilsagn og garantier. Dette har medført en forøgelse af korrektivkontoen med 3.381 tkr. Effekten er i overensstemmelse med overgangsbestemmelserne indregnet direkte på egenkapitalen, hvorfor denne pr. 1. januar 2018 korrigeret for skatteeffekten faldt med 2.637 tkr.

Ændringerne er yderligere beskrevet i egenkapitalopgørelsen samt note 1 om anvendt regnskabspraksis.

Tilsynsdiamanten

Sparekassen har i lighed med tidligere år opgjort de forskellige målepunkter i den såkaldte tilsynsdiamant. Tilsynsdiamanten fastlægger en række særlige risikoområder med en række grænseværdier. Ved udgangen af 2018 ligger Sparekassen inden for samtlige grænseværdier i tilsynsdiamanten, hvilket fremgår af nedenstående tabel. Vi vil til stadighed arbejde med pejlemærkerne.

Sparekassen har forholdt sig således til de fem pejlemærker i tilsynsdiamanten:

- Vi ønsker en meget tilfredsstillende likviditetssituation og ønsker ikke et likviditetsnøgletal under 200 %.
- Vi ønsker en kontrolleret udlånsvækst.
- Vi ønsker ikke en markant øget eksponering inden for ejendomssektoren.
- Vi ønsker ikke, at antallet af store engagementer øges markant.
- Vi ønsker et fornuftigt forhold imellem udlån og indlån, dog altid et pænt indlånsoverskud.

Sparekassens tal er nedenfor sammenlignet med Finanstilsynets anbefalinger.

Tilsynsdiamanten	Finanstilsynets grænseværdier	Rise Flemløse Sparekasse pr. 31. december 2018
Summen af 20 største eksponeringer	175%	88,1%
Udlånsvækst	<20%	0,0%
Ejendomseksponering	25%	2,2%
Funding ratio	<1	0,36
Likviditetspejlemærke	>100%	1.700%

F.s.v. angår pejlemærket udlånsvækst, så er pejlemærket faldet fra en udlånsvækst i forbindelse med fusionen på 34,4 % til en udlåns reduktion, således at pejlemærket bliver 0,0 %. Det er stadig Sparekassens langsigtede holdning, at vi skal have en kontrolleret vækst i udlånet.

Begivenheder efter regnskabsårets afslutning

Der er fra balancedagen og frem til i dag ikke indtrådt forhold, som forrykker vurderingen af årsrapporten.

Forventet udvikling 2019

I 2019 forventes stigende indtægter og stigende omkostninger. Vi forventer, at indtægterne stiger lidt mere end omkostningerne.

Der forventes positive kursreguleringer på sektoraktier samt kurstab på obligationer i forventning om en svagt stigende rente. Endvidere forventes kurstab på den del af obligationsporteføljen, hvor der sker udtrækning. Langt størsteparten af Sparekassens obligationsportefølje ligger med kurser over 100.

Nedskrivningerne forventes at ligge på et niveau, som ligger lidt under 1 % af udlån og garantier.

Resultatet før skat forventes at lande på mellem 4 og 6 mio. kr. for 2019.

Der er som altid væsentlig usikkerhed for så vidt angår kursreguleringer og nedskrivninger.

Redegørelse om underrepræsenteret køn i Sparekassens bestyrelse.

I Sparekassen tror vi på, at mangfoldighed er med til at skabe bedre resultater og hjælper os til at træffe bedre beslutninger, og vi arbejder derfor med at skabe større diversitet i organisationen. Vi har et mål om at skabe balance mellem mænd og kvinder i ledelsen af vores organisation.

Pr. 31. december 2018 udgør andelen af kvinder i bestyrelsen 33,3 % svarende til 3 personer. Ud fra en konkret vurdering af Sparekassens forhold, herunder navnlig den branche vi opererer inden for, samt de kompetencer, der følgelig skal være til sted i bestyrelsen, er målet opfyldt.

Sparekassens ledelse

Rise Flemløse Sparekasses organisation og ledelse:

Sparekassen har som en selvejende institution og som en finansiel virksomhed under tilsyn af Finanstilsynet organiseret selskabsledelsen på følgende måde:

- Garanter / garantmøder
- Repræsentantskab / repræsentantskabsmøder
- Bestyrelse / bestyrelsesmøder
- Direktion

Repræsentantskabet

Repræsentantskabet består af 63 medlemmer, der vælges på garantmøder.

Repræsentantskabet vælger bestyrelsen.

Repræsentantskabet er Sparekassens øverste myndighed og mødes mindst én gang årligt.

Bestyrelse og direktion

Bestyrelsen består p.t. af 10 medlemmer, hvoraf et er valgt af medarbejderne.

Det tilstræbes, at bestyrelsen har god kompetence, en god aldersfordeling samt bred erhvervsmæssig baggrund.

Den finansielle lovgivning stiller krav til, at ledelsen i et pengeinstitut opfylder en lang række betingelser om egnethed (kvalifikationer og erfaring) samt hæderlighed. Bestyrelsen har gennemført en selvevaluering. Dette arbejde har givet de enkelte bestyrelsesmedlemmer en større og mere konkret indsigt i bestyrelsesarbejdet. Bestyrelsesmedlemmerne deltager løbende i kurser og uddannelse således, at deres viden løbende opdateres og ajourføres.

Bestyrelsen har ansvar for at udnævne en direktion, der udgør den daglige ledelse, samt at godkende Sparekassens strategier og drøfte spørgsmål af principiel karakter med den daglige ledelse. Herudover er det bestyrelsens opgave at fastsætte rammer for Sparekassens samlede risici og grundlag for kontrolaktiviteter samt kontrollere overholdelse deraf. Bestyrelsen mødes mindst 9 gange om året.

Ledelseshverv og alder:

Bestyrelse og direktionens alder samt ledelseshverv:

Direktion

Sparekassedirektør Bjarne V. Nielsen, 52 år.

- Bestyrelsesmedlem i Sparinvest Holdings SE
- Bestyrelsesmedlem i Nærpension A/S

Bestyrelsen

Formand: Gårdejer Leif Juul Sørensen, 53 år

- Næstformand i Ærøskøbing Vandværk, 5970 Ærøskøbing

Næstformand: Leder Ole Kjær Jensen, 53 år

- Ingen ledelseshverv

Direktør Henning Hürdum, 65 år.

- Bestyrelsesformand i Andersen & Martini A/S
- Bestyrelsesformand i Krone Kapital A/S
- Bestyrelsesformand i Clinics Estate Køge ApS
- Bestyrelsesformand i Alliance Properties A/S
- Bestyrelsesformand i AP Lund A/S
- Bestyrelsesformand i AP Roskilde A/S
- Bestyrelsesmedlem i Krone Kapital II A/S
- Bestyrelsesmedlem i Krone Kapital III A/S
- Bestyrelsesmedlem i Andersen & Martini Biler A/S
- Bestyrelsesmedlem i Andersen & Martini Auto A/S
- Direktør i Hürdum Ejendomme ApS
- Direktør i Hürdum Holding ApS
- Direktør i 2run2 ApS

Personalekonsulent Anne Jeppe Nielsen, 54 år.

- Ingen ledelseshverv

Servicechef Hanne Herzog, 57 år.

- Ingen ledelseshverv

Direktør Niels Riis, 59 år.

- Bestyrelsesmedlem og direktør i Naturrådgivningen A/S
- Direktør i Niels Riis Holding ApS

Gårdejer Rasmus Peder Rasmussen, 55 år.

- Bestyrelsesmedlem i Rise Vandværk a.m.b.a.

Restauratør Pia Fuglsang Rasmussen, 53 år.

- Ingen ledelseshverv

Teknisk konsulent Henrik Peder Buur, 53 år.

- Bestyrelsesmedlem i Flemløse Vandværk
- Bestyrelsesmedlem i Flemløse Badmintonforening
- Kasserer i Flemløse Boldklub

Medarbejderrepræsentant: Filiationdirektør Ole Lemmeke Jørgensen, 55 år.

- Bestyrelsesformand og direktør i Dunkær Maskinforretning Holding ApS

Bestyrelsens forslag til forrentning af garantkapitalen:

Sparekassens forrentning af garantkapitalen indregnes direkte over egenkapitalen, og bestyrelsen foreslår en forrentning af garantkapitalen på 3,1 %, svarende til tkr. 1.389 for regnskabsåret 2018.

Kontrol og risikostyring i forbindelse med regnskabsaflæggelsen

Bestyrelsen vurderer løbende og mindst en gang årligt de samlede risikoforhold og de enkelte risikofaktorer, som er forbundet med Sparekassens aktiviteter. Bestyrelsen vedtager retningslinjer for de centrale risikoområder, følger udviklingen og sikre tilstedeværelse af planer for styring af de enkelte risikofaktorer, herunder forretningsmæssige og finansielle risici, forsikringsforhold. Der henvises yderligere til regnskabsnote 3.

Whistleblower-ordning

Med henblik på at give mulighed for hensigtsmæssig og fortrolig rapportering af alvorlige forseelser eller mistanke herom er der etableret et særligt system, hvori Sparekassens medarbejdere kan indrapportere uetisk adfærd, som de måtte være bekendt med eller have mistanke om. Whistleblower-systemet er outsourcet, og bestyrelsen har ikke modtaget indberetninger i år 2018.

Revisionsudvalg

Sparekassen har besluttet, at opretholde et separat revisionsudvalg. Dette med baggrund i at bestyrelsen finder at revisionsudvalgets opgaver giver rigtig god mening i forhold til det generelle bestyrelsesarbejde og bestyrelsens størrelse. Udvalgets opgaver omfatter overvågning af:

- Orientering af bestyrelsen om resultatet af den lovpligtige revision.
- Overvågning af regnskabsaflæggelsesprocessen.
- Overvågning af om Sparekassens interne kontrolsystem og risikostyringssystemer fungerer effektivt.
- Overvågning af den lovpligtige revision af årsregnskabet m.v.
- Overvågning af kontrol med revisors uafhængighed.
- Ansvarlig for proceduren for udvælgelse og indstilling af revisor til valg.

Udvalget mødes efter en fastlagt mødeplan ca. 4 gange om året, som hovedregel umiddelbart forud for bestyrelsesmøder. Sparekassen har som det uafhængige og kvalificerede medlem udpeget direktør Henning Hürdum, der har mange års erfaringer med finansielle regnskaber. I 2018 har udvalget udover ovennævnte opgaver vurderet og taget stilling til Sparekassens anvendte regnskabspraksis, herunder især metoder for nedskrivning af udlån, hensættelser på garantier samt værdiansættelsen af finansielle instrumenter. I den forbindelse er Sparekassens kontrolmiljø for opgørelse af de væsentlige regnskabsmæssige skøn i årsregnskabet gennemgået og vurderet.

Vederlag til ledelsen

For at tiltrække og fastholde Sparekassens ledelsesmæssige kompetencer er direktionen og ledende medarbejderes aflønning fastlagt under hensyntagen til arbejdsopgaver, værdiskabelse og vilkår i sammenlignelige virksomheder.

Ledelsens aflønning er nærmere beskrevet i årsregnskabets note 11. Sparekassens ledelse har udarbejdet en lønpolitik og praksis for aflønning af ledelsen og andre ansatte med indflydelse på Sparekassens risikoprofil, som er vedtaget af repræsentantskabet. Det fremgår heraf, at der fremover alene kan aftales fast aflønning samt udbetaling af fratrædelsesgodtgørelse.

Anbefaling for god selskabsledelse.

Bestyrelsen har forholdt sig til Komitéen for god Selskabsledelses anbefalinger som er offentlig tilgængelige. For yderligere informationer se www.sparekassen.dk.

FinansDanmarks ledelseskodeks.

Bestyrelsen har forholdt sig FinansDanmarks ledelseskodeks. For yderligere informationer se www.sparekassen.dk.

Resultatopgørelse

(i 1.000 kr.)

	note	2018	2017
Renteindtægter	6	32.419	32.634
Renteudgifter	7	2.564	2.524
Nettorenteindtægter		29.855	30.110
Udbytte af aktier m.v.		752	281
Gebyrer og provisionsindtægter	8	19.707	18.715
Afgivne gebyrer og provisionsudgifter		1.384	1.536
Nettorente- og gebyrindtægter		48.930	47.570
Kursreguleringer	9	-909	3.891
Andre driftsindtægter		5	1.343
Udgifter til personale og administration	10	39.912	34.125
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver		604	981
Andre driftsudgifter	11	162	32
Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.	12	3.280	5.703
Resultat før skat		4.068	11.963
Skat	13	380	2.564
Årets resultat		3.688	9.399
Totalindkomst:			
Årets resultat		3.688	9.399
Årets totalindkomst		3.688	9.399
Forslag til resultatdisponering			
Rente til garantierne		1.389	1.206
Overført til egenkapitalen		2.299	8.193
I alt anvendt		3.688	9.399

Balance pr. 31.12.

(i 1.000 kr.)

	note	2018	2017
Aktiver			
Kassebeholdning og anfordringstilgodehavende hos centralbanker		58.489	53.868
Tilgodehavende hos kreditinstitutter og centralbanker	14	230.115	110.392
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	15	367.335	397.506
Obligationer til dagsværdi	16	332.674	348.123
Aktier m.v.	17	51.328	51.347
Aktiver tilknyttet puljeordninger	18	118.427	108.864
Immaterielle aktiver	19	1.188	1.554
Grunde og bygninger i alt	20	5.208	5.421
Domicilejendomme		3.500	2.668
Investeringsjendomme		1.708	2.753
Øvrige materielle aktiver	21	2.543	2.474
Aktuelle skatteaktiver		3.400	1.805
Udskudte skatteaktiver	22	1.230	518
Andre aktiver		4.218	4.530
Periodeafgrænsningsposter		1.444	1.932
Aktiver i alt		1.177.599	1.088.334
Passiver			
Indlån og anden gæld	23	893.421	824.149
Indlån i puljeordninger	24	118.427	108.864
Andre passiver		19.366	16.377
Periodeafgrænsningsposter		331	578
Gæld i alt		1.031.545	949.968
Hensatte forpligtelser			
Hensættelser til tab på garantier		2.275	2.396
Andre hensatte forpligtelser		49	168
Hensatte forpligtelser i alt		2.324	2.564
Efterstillede kapitalindskud	25	10.000	10.250
Efterstillede kapitalindskud i alt		10.000	10.250
Garantkapital		50.290	41.755
Foreslået rente til garanter		1.389	1.206
Overført overskud		82.051	82.591
Egenkapital i alt		133.730	125.552
Passiver i alt		1.177.599	1.088.334
Øvrige noter, herunder eventualforpligtelser	1-5 og 26-29		

Egenkapitalopgørelse

(i 1.000 kr.)

	Garant- kapital	Foreslået rente til garanter	Overført resultat	I alt
Egenkapital 01.01.2017	28.839	789	54.609	84.237
Samlet indkomst for perioden	0	1.206	8.193	9.399
Udbetalt rente til garanter	0	-1.037	0	-1.037
Skat af rente til garanter	0	0	228	228
Tilgang garantkapital	5.034	0	0	5.034
Afgang garantkapital	-924	0	0	-924
Tilgang ved fusion	8.806	248	19.561	28.615
	12.916	248	19.561	32.725
Egenkapital 31.12.2017	41.755	1.206	82.591	125.552
Ændringer i regnskabspraksis jf. note 1	0	0	-3.087	-3.087
Egenkapital 01.01.2018	41.755	1.206	79.504	122.465
Periodens resultat	0	1.389	2.299	3.688
Udbetalt rente til garanter	0	-1.206	7	-1.199
Skat af rente til garanter	0	0	241	241
Tilgang garantkapital	9.900	0	0	9.900
Afgang garantkapital	-1.365	0	0	-1.365
Egenkapital 31.12.2018	50.290	1.389	82.051	133.730

Noter

Note 1: Væsentlig anvendt regnskabspraksis og ændringer i anvendt regnskabspraksis.

Årsregnskabet for Rise Flemløse Sparekasse aflægges i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed herunder bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. samt Finanstilsynets udstedte vejledninger.

Vi har valgt at præsentere den anvendte regnskabspraksis, som har særlig betydning for regnskabsaflæggelsen for Sparekassen i note 1. Præsentationen af den øvrige anvendte regnskabspraksis fremgår af note 29.

Årsregnskabet præsenteres i danske kroner og afrundet til nærmeste 1.000 kr.

Ændring i anvendt regnskabspraksis som følge af ændringer i regnskabsbekendtgørelsen.

Anvendt regnskabspraksis er ændret pr. 1. januar 2018, som beskrevet nedenfor. Der er ud over de ændringer, som beskrevet nedenfor, ikke ændringer i anvendt regnskabspraksis i forhold til årsrapporten for 2017.

Implementering af nye og ændrede regnskabsstandarder

Med virkning fra 1. januar 2018 er anvendt regnskabspraksis ændret som følge af implementering af nedenstående ændrede regnskabsstandarder og fortolkningsbidrag:

- Finansielle instrumenter, herunder udlån.
- Indtægter fra kunder

Finansielle instrumenter, herunder udlån: De nye regler omhandler klassifikation og måling af finansielle aktiver og forpligtelser. Reglerne ændrer i væsentlig grad de hidtidige principper for klassifikation og måling af finansielle aktiver og regnskabsmæssige nedskrivninger.

En ny nedskrivningsmodel er således indarbejdet i den danske regnskabsbekendtgørelse. Modellen er baseret på forventede tab ("expected loss"-model), i stedet for den tidligere nedskrivningsmodel baseret på indtrufne tab ("incurred loss"-model).

Nye regler for indtægter fra kunder indfører justering af hvornår og hvordan omsætning indregnes i resultatopgørelsen.

Implementeringen har haft betydning for Sparekassens vurdering af, hvilke provisioner og gebyrer, der er en integreret del af den effektive rente af et udlån, og dermed indregnes som en del af amortiseret kostpris og tillige som en integreret del af afkastet af det finansielle instrument (udlån) under renteindtægter.

Sparekassen har i overensstemmelse med overgangsbestemmelserne ikke implementeret ændringerne med tilbagevirkende kraft. Den akkumulerede effekt af ændringen er således indregnet direkte på egenkapitalen 1. januar 2018, og der er ikke foretaget tilpasning af sammenligningstal for 2017.

Implementering af nye nedskrivningsregler har medført en forøgelse af korrektivkontoen, mens implementering af nye regler for indtægter har medført en forøgelse af gebyrer vedrørende udlån, der indregnes som en del af amortiseret kostpris. Den samlede effekt efter skat udgør 3.087 mio kr. og reducerer egenkapitalen 1. januar 2018 med dette beløb. Den regnskabsmæssige effekt fremgår af tabellen nedenfor.

BALANCE	Hidtidig praksis 31.12.2017 tkr.	Effekt af ændring 01.01.2018 tkr.	Ny praksis 01.01.2018 tkr.
Aktiver			
Tilgodehavende hos kreditinstitutter og centralbanker	110.392	-358	110.034
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	397.506	-2.808	394.698
Skatteaktiver	1.805	870	2.675
Passiver			
Hensættelser til tab på garantier	2.396	792	3.188
Egenkapital	125.552	-3.087	122.465

Standarder og fortolkningsbidrag, der endnu ikke er trådt i kraft.

På tidspunkt for offentliggørelse af denne årsrapport er nye regler for indregning af leasingaftaler annonceret af Finanstilsynet med forventet ikrafttræden fra 1. januar 2020, hvor Sparekassen planlægger implementering.

Ifølge de kommende regler skal leasingaftaler indregnes i leasingtagers balance som en leasingforpligtelse og som et aktiv, der repræsenterer leasingtagers ret til brug af aktivet for en aftalt periode. Aktivet behandles på samme måde som andre anlægsaktiver og afskrives over aktivets levetid, eller leasingperioden, hvis denne er kortere. Forpligtelsen amortiseres over leasingperioden, og der indregnes en renteomkostning i resultatopgørelsen.

Noter

Væsentlig anvendt regnskabspraksis

Klassifikation og måling af finansielle instrumenter

Klassifikation og måling af finansielle aktiver foretages på baggrund af de kontraktmæssige betalingsstrømme fra de finansielle aktiver og Sparekassens forretningsmodel for de finansielle aktiver.

Dette betyder, at finansielle aktiver, hvor de kontraktmæssige betalinger udelukkende består af rente og afdrag på de udestående beløb, skal klassificeres og måles i henhold til en af følgende forretningsmodeller:

- Finansielle aktiver, som besiddes inden for rammerne af en forretningsmæssig målsætning om at inkassere aktivernes kontraktmæssige betalingsstrømme, der udelukkende består af betalinger på bestemte tidspunkter af afdrag og renter på det udestående beløb. Finansielle aktiver, som indgår i denne kategori, måles efter første indregning til amortiseret kostpris.
- Finansielle aktiver, som besiddes inden for rammerne af en forretningsmæssig målsætning, der kan opfyldes både ved at inkassere aktivernes kontraktmæssige betalingsstrømme, som udelukkende består af betalinger på bestemte tidspunkter af afdrag og renter på det udestående beløb, og ved at sælge de finansielle aktiver. Finansielle aktiver, som indgår i denne kategori, måles efter første indregning til dagsværdi gennem anden totalindkomst.
- Finansielle aktiver, som ikke henhører under en af ovennævnte forretningsmodeller, måles efter første indregning til dagsværdi gennem resultatopgørelsen. Herunder indgår finansielle aktiver, der indgår i en handelsbeholdning; finansielle aktiver, der besiddes med det formål at realisere pengestrømme ved salg af aktiverne og en forretningsmodel, hvor finansielle aktiver styres, og resultatet vurderes på basis af dagsværdier.

Finansielle aktiver, hvor de kontraktmæssige betalinger ikke udelukkende består af rente og afdrag på de udestående beløb, måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen. I denne kategori indgår kapitalandele, afledte finansielle instrumenter og fordringer med særlige indfrielsesvilkår, herunder konverteringsret, eller hvor afkastet er baseret på andet end en almindelig anerkendt rente.

Omklassificeringen mellem de ovenstående målingskategorier foretages på baggrund af en vurdering af, om der er sket ændringer i den forretningsmæssige målsætning med de enkelte finansielle aktiver.

Sparekassens udlån og tilgodehavender måles uændret til amortiseret kostpris. Øvrige finansielle aktiver måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen som følge af, at de indgår i en handelsbeholdning, eller fordi betalingsstrømmene ikke udelukkende består af betalinger på bestemte tidspunkter af afdrag og rente på det udestående beløb.

Noter

Klassifikation af finansielle forpligtelser skal enten ske til amortiseret kostpris eller til dagsværdi gennem resultatopgørelsen efter første indregning. Følgende finansielle forpligtelser skal indregnes til dagsværdi gennem resultatopgørelsen:

- Forpligtelser, der indgår i handelsbeholdningen
- Forpligtelser med et eller flere indbyggede afledte finansielle instrumenter, som ikke lader sig adskille fra hovedkontrakten, eller hvor en separat måling af henholdsvis hovedkontrakten og det indbyggede finansielle instrument ikke er muligt.

Øvrige finansielle forpligtelser måles efter første indregning til amortiseret kostpris.

Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris

Regnskabsposten består af udlån, hvor udbetaling er sket direkte til låntager.

Udlån, måles ved første indregning til dagsværdi med tillæg af de transaktionsomkostninger, som er direkte forbundet med erhvervelsen af udlånet samt fradrag for modtagne gebyrer og provisioner, der indgår som en integreret del af den effektive rente. Efterfølgende måles udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris fratrukket det forventede kredittab.

Reguleringer til imødegåelse af tab som følge af kreditrisiko indregnes i resultatopgørelsen under regnskabsposten nedskrivninger på udlån og andre tilgodehavender m.v.

Nedskrivninger på udlån og andre tilgodehavender og hensættelser på garantier og lånetilsagn.

Der er som følge af ændringer i regnskabsbekendtgørelsen implementeret ny praksis for nedskrivninger på udlån og tilgodehavender samt hensættelser på garantier og kredittilsagn.

Nedskrivninger og hensættelser blev tidligere foretaget når der var indtruffet objektiv indikation på værdiforringelse. Som følge af ændringerne foretages nedskrivninger og hensættelser baseret på det forventede kredittab i forhold til kreditrisikoen. Kreditrisikoen udgør sandsynligheden for, at låntager misligholder sine betalingsforpligtelser. Denne ændring medfører, at der allerede på tidspunktet for første indregning foretages en nedskrivning for forventet tab. I den nedenstående beskrivelse omtales både nedskrivninger på udlån og tilgodehavender og hensættelser på garantier og kredittilsagn under fællesbetegnelsen, nedskrivninger.

Noter

Opgørelsen af det forventede kredittab afhænger af, om der er indtruffet en væsentlig stigning i kreditrisikoen siden første indregning. Opgørelsen af nedskrivninger følger en model med tre stadier:

- Stadie 1 omfatter aktiver, hvor der ikke er sket en betydelig stigning i kreditrisiko. I dette stadie beregnes nedskrivningerne svarende til det forventede kredittab i 12 måneder
- Stadie 2 omfatter aktiver, hvor der er sket en betydelig stigning i kreditrisikoen. I dette stadie beregnes nedskrivningerne svarende til det forventede kredittab i aktivets levetid
- Stadie 3 omfatter kreditforringede aktiver. I dette stadie beregnes nedskrivningerne baseret på en individuel vurdering af kredittabet i aktivets levetid.

Der her i regnskabsperioden ikke været ændringer i væsentlige antagelser og vurderingsmetoder, som blev lagt til grund for opgørelsen i forbindelse med overgangen til de nye nedskrivningsregler 1. januar 2018.

Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender føres på en korrektivkonto, som modregnes under udlån, og hensættelser på garantier og uudnyttede kredittilsagn som en forpligtelse. I resultatopgørelsen indregnes nedskrivninger og hensættelser under posten nedskrivninger på udlån.

Stadieinddeling

Stadieinddelingen er baseret på instituttets rating-modeller i form af PD-modeller udviklet af datacentralen og den interne kreditstyring. Følgende principper ligger til grund for inddelingen i stadie 2 og 3.

Betydelig stigning i kreditrisiko (stadie 2)

Udlån og andre tilgodehavender er inddelt efter om sandsynlighed for misligholdelse (PD), inden for 12 måneder ved første indregning er enten under 1,0 pct. eller 1,0 pct. og derover.

Ved vurderingen af udviklingen i kreditrisiko antages det, at der er indtruffet en betydelig stigning i kreditrisikoen i forhold til tidspunktet for førstegangsindregning når:

Under 1 pct.

Sandsynlighed for misligholdelse (PD) i restløbetiden fordobles eller mere end fordobles, og 12 måneders PD stiger med 0,5 procentpoint eller mere.

1 pct. og derover

Sandsynligheden for misligholdelse (PD) i restløbetiden fordobles eller mere end fordobles, eller 12 måneders PD stiger med 2,0 procentpoint eller mere.

Herudover vurderes kreditrisikoen at være steget betydeligt, hvis låntager har været i restance i mere end 30 dage, uden at særlige forhold gør, at men kan se bort herfra.

Et udlån med en 12 måneders PD under 0,2 pct. på balancetidspunktet betrages som værende forbundet med en lav kreditrisiko, såfremt aktuelle eller forventede forhold ikke indikerer andet. Udlån med en lav kreditrisiko fastholdes i stadie 1. Foruden udlån med en PD under 0,2 pct. er det Sparekassens vurdering, at tilgodehavender hos danske kreditinstitutter og centralbanker har en lav kreditrisiko.

Noter

Kreditforringede aktiver (stadig3)

Udlån og andre tilgodehavender, der måles til amortiseret kostpris, samt garantier og kredittilsagn kan være kreditforringede, hvis en eller flere af følgende begivenheder er indtruffet:

- Låntager er i betydelige økonomiske vanskeligheder
- Låntagers kontraktbrud, eksempelvis i form af manglende overholdelse af betalingspligt for afdrag og renter eller
- Når Sparekassen eller andre långivere yder låntager lempelser i vilkår, som ikke ville være overvejet, hvis ikke låntager var i økonomiske vanskeligheder
- Det er sandsynligt, at låntager vil gå konkurs eller blive omfattet af anden økonomisk rekonstruktion
- Bortfald af et aktivt marked for det finansielle aktiv på grund af økonomiske vanskeligheder.
- Erhvervelse eller oprettelse af et finansielt aktiv til en betragtelig underkurs, som afspejler indtrufne kredittab

Herudover vurderes udlånet senest at være kreditforringede, hvis låntager har været i restance i mere end 90 dage.

Signifikante udlån vurderes individuelt for indikation på kreditforringelse ved hver regnskabsafslutning. Sparekassen gennemgår alle udlån over 0,6 mio. kr. individuelt.

Definition af misligholdelse

Fastlæggelsen af, hvornår en låntager har misligholdt sine forpligtelser, er afgørende for opgørelsen af det forventede kredittab. Sparekassen anser en låntager for at have misligholdt sine forpligtelser såfremt:

- låntager er mere end 90 dage i restance på væsentlige dele af deres forpligtelser eller
- det er usandsynligt, at låntager kan tilbagebetale sine forpligtelser fuldt ud.

Vurderingen af, om en låntager er i restance, gælder både overtræk over de fastsatte rammer og manglende betaling af enten afdrag eller renter. Vurderingen af, hvorvidt det er usandsynligt, at en låntager kan tilbagebetale sine forpligtelser, tager udgangspunkt i både kvalitative og kvantitative indikatorer. En kvalitativ indikator for erhvervsudlån kan for eksempel være, om der er brud på covenants. Kvantitative indikatorer kunne for eksempel være en vurdering af, hvorvidt en låntager kan opfylde sine forpligtelser på andre lån, eller er i restance på andre lån.

Af- og nedskrivninger

Nedskrivninger i stadie 1 og 2:

Opgørelsen af det forventede kredittab i stadie 1 og 2 foretages baseret på en nedskrivningsmodel. Nedskrivningsmodellen tager udgangspunkt i sandsynligheden for misligholdelse (PD), forventet krediteksponering ved misligholdelse (EAD) og forventet tabsandel ved misligholdelse (LGD). Modellen inkorporerer historiske observationer for de enkelte inputs og ligeledes fremadskuende informationer, herunder makroøkonomiske forhold.

Noter

Fastlæggelse af input til nedskrivningsmodellen

Nedskrivningsmodellen tager udgangspunkt i sandsynligheden for misligholdelse (PD), forventet krediteksponering ved misligholdelse (EAD) og forventet tabsandel ved misligholdelse (LGD).

Input til nedskrivningsmodellen er baseret på historiske informationer, som er udviklet af Sparekassens datacentral (SDC) ved brug af statistiske modeller.

Fastlæggelsen af sandsynligheden for misligholdelse (PD) tager udgangspunkt i observerede misligholdelse igennem en periode, som dækker over en økonomisk cyklus, og herefter konverteres de observerede misligholdelser til en estimeret sandsynlighed, der gælder for et bestemt tidspunkt (12 måneders PD). Livstids PD opgøres med udgangspunkt i 12 måneders PD på baggrund af matematiske modeller og fremskrivninger af 12 måneders PD. Dette er baseret på forventninger til fremtiden og lånenes udvikling.

Fastlæggelsen af krediteksponering ved misligholdelse (EAD) tager udgangspunkt i den forventede ændring til eksponeringen efter balancedagen, inklusive tilbagebetalinger af renter og afdrag samt yderligere træk på kredittilsagn. Datacentralens fastlæggelse af EAD tager udgangspunkt i historiske informationer om forventede ændringer i eksponeringer over lånenes levetid inden for det enkelte låns rammer. Der tages derved højde for afdragsprofil, førtidsindfrielse og ændringer i brugen af kreditter.

Forventede tabsandel ved misligholdelse (LGD) er estimeret på baggrund af forskellen mellem de kontraktuelle pengestrømme og de pengestrømme, som instituttet forventer at modtage efter misligholdelse inklusive pengestrømme ved realisering af sikkerheder. Fastlæggelsen af LGD tager udgangspunkt i de forventede sikkerhedsværdier fra trukket omkostninger ved salg samt pengestrømme, som låntager kan betale i øvrigt ud over sikkerheder. Der tages ligeledes højde for eventuel reduktion i pris, såfremt sikkerheden skal realiseres inden for en kortere periode. De fremtidige pengestrømme tilbagediskonteres til nutidsværdi. For variabelt forrentede udlån og tilgodehavender anvendes den aktuelle effektive rentesats på udlånet eller tilgodehavendet.

Fremadskuende makroøkonomiske scenarier

Fremadskuende information indgår i beregningen af forventet tab i form af makroøkonomisk prognoser og fremskrivninger. Sparekassen bruger en model herfor, der udvikles og vedligeholdes af LOPI – Lokale Pengeinstitutter

Modellen er opbygget omkring fastlæggelsen af historiske sammenhænge mellem nedskrivninger inden for en række sektorer og brancher og en række forklarende makroøkonomiske variabler. Disse sammenhænge tilføres herefter estimerer for de makroøkonomiske variabler, baseret på prognoser fra konsistente kilder som Det Økonomiske Råd, Nationalbanken m.fl., hvor prognoserne i almindelighed rækker to år frem i tid og omfatter variabler som stigning i offentligt forbrug, stigning i BNP, rente etc.

Derved beregnes de forventede nedskrivninger i op til to år frem i tiden inden for de enkelte sektorer og brancher, mens der for løbetider udover 2 år foretages en lineær interpolation mellem nedskrivningsprocenten for år 2 og nedskrivningsprocenten i år 10, hvor der i modelmæssig henseende antages at indtræffe en "langtidsligevægt" opgjort som en strukturelt niveau fra prognoserne. Løbetider udover 10 år tildeles i modelmæssig henseende samme nedskrivningsprocent som langtidsligevægten i år 10. Endelig transformeres de beregnede nedskrivningsprocenter til justeringsfaktorer, der korrigerer datacentralens estimerer i de enkelte

Noter

sektorer og brancher. Institutet foretager tilpasninger til disse, baseret på egne forventninger til fremtiden, og med udgangspunkt i lånesammensætningen.

Nedskrivninger i stadie 3:

Nedskrivning på kreditforringede udlån opgøres som det forventede tab på baggrund af en række mulige udfald (scenarier) for låntagers økonomiske situation og Sparekassens kredithåndtering. Det forventede tab beregnes ved at sammenveje opgjorte tab forbundet med hvert scenarie baseret på sandsynligheden for, at scenariet indtræffer. For hvert scenarie opgøres nedskrivningen baseret på forskellen mellem den regnskabsmæssige værdi før nedskrivninger og nutidsværdien af de forventede fremtidige betalinger på udlånet.

Afskrivninger

Finansielle aktiver, der måles til amortiseret kostpris, afskrives helt eller delvist, såfremt der ikke længere er en rimelig forventning om dækning af de udestående beløb. Ved afskrivning ophører aktivet med at være indregnet i balancen helt eller delvist.

Fastsættelsen af, hvornår der ikke er en rimelig forventning om dækning af de udestående beløb, baserer sig typisk på konkrete forhold hos den enkelte låntager. Dette kunne f.eks være likviditet, aktivsammensætning, egenkapital og fremtidig indtjening.

Inden der foretages afskrivning, har en låntager været igennem en gældsindrivelsesproces, hvor der typisk vil blive foretaget en frivillig aftale, hvor Sparekassen bliver delvis indfriet.

Gældsindrivelsesprocessen fortsætter efter der er sket ophør af indregning af udlån. For erhvervskunder fortsætter processen, indtil låntager enten begæres konkurs, rekonstruktion eller der bliver aftalt en frivillig akkord. For privatkunder forsøges det at indgå en frivillig aftale, der enten indeholder lempelige vilkår eller eftergivelse af gæld. I enkelte tilfælde har vi tidligere sendt sagerne til et inkassoselskab, som står for inddrivelsen af gælden.

Afledte finansielle instrumenter

Afledte finansielle instrumenter måles til dagsværdi, der som udgangspunkt er baseret på noterede markedspriser. I det omfang der er tale om ikke noterede instrumenter, opgøres dagsværdien efter almindelig anerkendte principper, der bygger på markedsbaserede parametre. Afledte finansielle instrumenter indregnes under andre aktiver, henholdsvis andre passiver.

Obligationer til dagsværdi

Obligationer, der indgår i en handelsbeholdning eller besiddes med det formål at realisere pengestrømme ved salg af aktiverne, eller styres og vurderes på basis af dagsværdi, måles til dagsværdi. Dagsværdien opgøres efter lukkekursen for det pågældende marked på balancedagen. Udtrukne obligationer måles til nutidsværdien.

Hvis markedet for en eller flere obligationer er illikvidt, eller hvis der ikke findes en offentlig anerkendt pris, fastsætter Sparekassen dagsværdien ved brug af anerkendte værdiansættelsesteknikker. Disse teknikker omfatter anvendelse af tilsvarende nylige transaktioner mellem uafhængige parter, henvisning til andre tilsvarende instrumenter, analyser af tilbagediskonterede pengestrømme samt andre modeller baseret på observerbare markedsdata.

Aktier m.v.

Aktier måles til dagsværdi. Dagsværdien for aktier, der handles på aktive markeder, opgøres efter lukkekursen på balancedagen.

Noter

Dagsværdien for unoterede illikvide aktier tager udgangspunkt i tilgængelige oplysninger om handler og lignende eller alternativt kapitalværdiberegninger. Illikvide og unoterede kapitalandele, hvor der ikke vurderes muligt at opgøre en pålidelig dagsværdi, måles til kostpris.

Note 2: Væsentlige regnskabsmæssige skøn, forudsætninger og usikkerheder.

Årsregnskabet udarbejdes ud fra visse særlige forudsætninger, der medfører brug af regnskabsmæssige skøn. Disse skøn foretages af Sparekassens ledelse i overensstemmelse med regnskabspraksis og på baggrund af historiske erfaringer samt forudsætninger, som ledelsen anser som forsvarlige og realistiske. Forudsætningerne kan være ufuldstændige, og uventede fremtidige begivenheder eller omstændigheder kan opstå, ligesom andre vil kunne komme frem til andre skøn. De områder, som indebærer en højere grad af vurderinger eller kompleksitet, eller områder, hvor antagelser og skøn er væsentlige for regnskabet, er angivet nedenfor.

Ved udarbejdelsen af årsregnskabet foretager ledelsen en række regnskabsmæssige vurderinger, der danner grundlag for præsentation, indregning og måling af Sparekassens aktiver og forpligtelser. Årsregnskabet er aflagt efter et princip om going concern ud fra den nuværende gældende praksis og fortolkning af reglerne for danske pengeinstitutter. De væsentligste skøn, som ledelsen foretager i forbindelse med indregning og måling af aktiver og forpligtelser, og den væsentlige skønsmæssige usikkerhed forbundet med udarbejdelsen af årsrapporten for 2018 er:

- Nedskrivninger på udlån og hensættelser på garantier og kredittilsagn
- Måling af dagsværdi af finansielle instrumenter, hvor der ikke findes et aktivt marked
- Måling af domicilejendomme og investeringsejendomme
- Måling af udskudte skatteaktiver

Nedskrivninger på udlån og hensættelser på garantier og kredittilsagn

Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender er foretaget i overensstemmelse med den i note 1 beskrevne regnskabspraksis, og er baseret på en række forudsætninger. Såfremt disse forudsætninger ændres, kan regnskabsaflæggelsen blive påvirket, og påvirkningerne kan være væsentlig. I 2018 er den nye regnskabspraksis vedrørende nedskrivninger af udlån og tilgodehavender samt hensættelser på garantier og uudnyttede kredittilsagn implementeret. Dette gør, at ledelsen har foretaget en række nye skøn forbundet med opgørelsen af nedskrivningerne for 2018.

Måling af udlån bliver væsentligt påvirket af den nuværende økonomiske stabilitet i samfundet. Det kan således ikke afvises, at en negativ udvikling inden for brancher, hvor Sparekassen har betydelige engagementer, kan medføre yderligere nedskrivninger. Såfremt det kan fastslås, at ikke alle fremtidige betalinger vil blive modtaget, er fastlæggelsen af størrelsen af de forventede betalinger, herunder realisationsværdier af sikkerheder og forventede dividendeudbetalinger fra boer, også undergivet væsentlige skøn

Ved måling af sikkerheder med pant i helt eller delvist udlejede erhvervsejendomme eller boligejendomme er afkastkrav en af de væsentligste forudsætninger, som Sparekassen anvender. Værdien af ejendomme fastsættes på grundlag af en vurdering af det afkastkrav, som en investor forventes at stille til en ejendom i den pågældende kategori. Afkastkravet på disse ejendomme ligger pt. i al væsentlighed i intervallet 6 % til 10 %.

Noter

Afkastets størrelse afhænger bl.a. af geografi, beliggenhed i det pågældende område, ejendommens anvendelsesmuligheder (erhverv/beboelse), vedligeholdelses stand samt eventuel genudlejning og dermed niveauet for tomgang m.v.

Værdierne på særligt landbrugsejendomme er fastlagt i et illikvidt marked, hvor kendskab til reelle handels- og belåningsværdier er sparsom. En afgørende faktor for nedskrivninger på landbrugsengagementer er værdien af landbrugsjord. I de foretagne nedskrivningsberegninger for de landbrugsengagementer, hvor der er vurderet at være kreditforringelse (stadie 3), er der maksimalt anvendt en hektarpris på 90.000 kr. på Ærø og 140.000 kr. på Fyn.

For privatkunder er der usikkerhed forbundet med opgørelse af nedskrivninger som følge af usikkerhed om den fremtidige betalingsevne. For en del af låntagerne konstateres det, at selvom kunderne på nuværende tidspunkt kan betale ydelserne på lånene, så vil yderligere krav til afdrag eller rente presse betalingsevnen. Hertil kommer at en række boligejere ikke vil kunne afhænde deres bolig uden tab.

Fremadskuende makroøkonomiske scenarier

Fastlæggelse af forventet tab er baseret på ledelsens forventninger til den fremtidige økonomiske udvikling. Sådanne forventninger er forbundet med en stor grad af skøn fra ledelsen. Ledelsen foretager dette skøn med udgangspunkt i forskellige scenarier (en "base case" og "bedre case" og en "værre case"). Disse tre scenarier tildeles en sandsynlighedsvægt afhængigt af ledelsens vurdering af de nuværende forventninger til fremtiden.

Udover fastlæggelsen af forventninger til fremtiden er nedskrivninger i stadie 1 og 2 ligeledes behæftede med en usikkerhed som følge af, at modellerne ikke tager højde for alle relevante forhold. Da der fortsat er begrænset historisk datagrundlag som udgangspunkt for beregningerne, har det være nødvendigt at supplere modellens beregninger med ledelsesmæssige skøn. De ledelsesmæssige skøn relaterer sig især til landbrugskunderne p.g.a. tørken sidste sommer samt det p.t. skæve bytteforhold der er hos svineproducenterne. Fastlæggelsen af det ledelsesmæssige skøn er foretaget ud fra en konkret vurdering af det enkelte segment og de berørte låntagere. Vurderingen af effekten for den langsigtede sandsynlighed for misligholdelse for disse låntagere, og segmenter ved henholdsvis forbedret og forværret udfald af makroøkonomiske scenarier, er forbundet med et skøn.

Måling af dagsværdi af finansielle instrumenter

Dagsværdien er det beløb, som et aktiv kan omsættes til, eller en forpligtelse indfries til, ved en handel under normale omstændigheder mellem kvalificerede, villige og indbyrdes uafhængige parter.

Dagsværdien af finansielle instrumenter, hvor der findes et aktivt marked, fastsættes til den pris, der vil blive modtaget ved salg på balancedagen, eller hvis en sådan ikke foreligger en anden offentliggjort kurs, der må antages bedst at svare hertil. For finansielle instrumenter, hvor der ikke findes et aktivt marked, fastlægges dagsværdien ved hjælp af almindeligt anerkendte værdiansættelsesteknikker, der baserer sig på observerbare aktuelle markedsdata. Værdiansættelser baseret på værdiansættelsesteknikker er i større omfang baseret på ledelsesmæssige skøn.

Måling af unoterede aktier

Måling af unoterede aktier er kun i mindre grad baseret på observerbare markedsdata. Måling af unoterede aktier er således behæftet med usikkerhed. Hertil kommer, at der for en række unoterede

Noter

aktier ikke har været omsætning heri i en årrække. Måling af unoterede aktier er derfor opgjort til skønnet markedsværdi og er således behæftet med usikkerhed.

Måling af investerings- og domicilejendomme

Domicilejendomme

Fastsættelsen af den omvurderede værdi af vores domicilejendom er forbundet med et væsentligt skøn. Skønnet knytter sig til fastlæggelsen af et forrentningskrav. Som et supplement hertil har Sparekassen ultimo 2018 indhentet mæglervurderinger vedrørende Sparekassens domicilejendomme med det formål at fastsætte salgsværdien af de enkelte ejendomme. Domicilejendommene udgøres af lokaler, hvorfra der udøves aktiv bankvirksomhed samt tilhørende kælder- og loftslokaler til bankinstallationer m.v. I forbindelse med værdiansættelsen er der anvendt forskellige kvadratmeterpriser i forhold til alternative anvendelsesmuligheder, som de enkelte lokaler vurderes at have.

Investeringsejendomme

Fastsættelsen af dagsværdien for investeringsejendomme er forbundet med et væsentligt skøn. Skønnet knytter sig primært til fastlæggelsen af ejendommens forrentningskrav og fremtidige pengestrømme. Sparekassen har ultimo 2018 indhentet mæglervurdering af de enkelte investeringsejendomme med det formål, at fastsætte salgsværdien af ejendommene.

Måling af udskudte skatteaktiver

Udskudte skatteaktiver indregnes for alle uudnyttede skattemæssige underskud, i den udstrækning det anses for sandsynligt, at der inden for en overskueligt årrække realiseres skattemæssige overskud, hvori underskuddene kan modregnes. Fastlæggelse af, hvor stort et beløb der kan indregnes for udskudt skatteaktiver, baseres på skøn over det sandsynlige tidspunkt for og størrelse af fremtidige skattepligtige overskud. Budgetter over Sparekassens udvikling er forbundet med skøn over det sandsynlige tidspunkt for og størrelse af fremtidige skattepligtige overskud. Pr. 31.12.2018 har Sparekassen vurderet, at et udskudt skatteaktiv på 0,6 mio. kr. vedrørende skattemæssigt underskud og g fradrag vil kunne realiseres inden for en fremtidig periode på 1 år.

Note 3. Finansielle risici og politikker for mål og styringen af finansielle risici.

Sparekassen er eksponeret over for forskellige typer af risici. Formålet med Sparekassens politikker for risikostyring er at minimere de tab, der kan opstå som følge af bl.a. uforudsigelig udvikling på de finansielle markeder.

Sparekassen har defineret en profil for de risici, som Sparekassen maksimalt ønsker at påtage sig. Profilen er beskrevet i instruksen til direktionen. Der følges op på hvert ordinært bestyrelsesmøde i forhold til udnyttelse af de tildelte rammer.

Sparekassen udvikler løbende sine værktøjer til identifikation og styring af de risici, som til dagligt påvirker sparekassen. Bestyrelsen fastlægger de overordnede rammer og principper for risiko- og kapitalstyring og modtager løbende rapportering om udviklingen i risici og udnyttelse af de tildelte risikorammer. Den daglige styring af risici foretages af direktionen. Økonomiafdelingen foretager uafhængig kontrol heraf i Sparekassen

Noter

Kreditrisiko

De væsentligste risici i Sparekassen vedrører i sagens natur kreditrisiko. Sparekassens risikostyringspolitikker er derfor tilrettelagt med henblik på at sikre, at transaktioner med kunder og kreditinstitutter til stadighed ligger inden for de af bestyrelsen vedtagne rammer og forventet sikkerhed. Modparter til derivater er begrænset til at være kreditinstitutter, der har en høj kreditværdighed. Der er endvidere vedtaget politikker, der begrænser eksponeringen i forhold til ethvert kreditinstitut, som Sparekassen har forretninger med. Større udlån er dækket ved tilstrækkelig likvid sikkerhed.

Sparekassen følger løbende alle udlån og garantier over 0,6 mio. kr. på individuel basis. Øvrige udlån og garantier overvåges på gruppevis basis dog således, at når objektive indikatorer viser, at der kan opstå et konkret problem med en eksponering, flyttes denne til individuel overvågning.

Den samlede krediteksponering er sammensat af balanceførte og ikke balanceførte poster. Eksponeringen omfatter både den almindelige bankforretning og handelsaktiviteterne.

Standardvilkår

Erhvervskunder: Typisk kan Sparekassen opsiges engagementet uden varsel. Der stilles krav til, at kunden løbende indleverer økonomiske oplysninger til Sparekassen.

Privatkunder: Typisk er der et opsigelsesvarsel fra Sparekassens side på 3 måneder, medmindre der foreligger misligholdelse eller anden forfaldsgrund. Der stilles normalt krav om økonomiske oplysninger ved nyudlån samt ændringer i eksisterende udlån.

Sikkerhederne vurderes efter nærmere retningslinjer, som er beskrevet i de interne forretningsgange. Sikkerhedsværdien varierer alt efter hvilket aktiv, som pantsættes til sikkerhed for kundernes engagementer med Sparekassen.

Krediteksponeringer og væsentlige koncentrationer af kreditrisici.

Krediteksponeringer er opgjort som summen af udlån til amortiseret kostpris, uudnyttede kreditrammer, lånetilsagn og finansielle garantier. Eksponeringen er opgjort før nedskrivninger og hensættelser.

Sparekassen klassificerer kunderne i grupper i overensstemmelse med den risiko, der vurderes at være forbundet med lån til netop denne kunde. Klassificeringen sker for privatkunder på baggrund af rådighedsbeløb, gældsfaktor og reel formue, mens erhvervskunder klassificeres efter indtjening, egenkapital (solvens) og evnen til at generere pengestrømme.

Sparekassen fordeler krediteksponeringer på brancher, hvor udviklingen inden for den enkelte branche overvåges.

Noter

Krediteksponeringer	Stadie 1 tkr.	Stadie 2 tkr.	Stadie 3 tkr.	I alt tkr.
2a/3	477.185	72.177	0	549.362
2b	93.767	78.637	0	172.404
2c	1.165	6.389	0	7.554
OIK	0	0	62.932	62.932
Total	572.117	157.203	62.932	792.252

Krediteksponeringer	Stadie 1 tkr.	Stadie 2 tkr.	Stadie 3 tkr.	I alt tkr.
Offentlige myndigheder	0	0	0	0
Erhverv, herunder:				
• Landbrug	49.854	6.502	-	56.356
• Industri og råstofindvinding	8.962	2.265	2.605	13.832
• Energiforsyning	4.030	400	0	4.430
• Bygge- og anlæg	21.695	3.333	1.414	26.442
• Handel	19.945	7.452	3.750	31.147
• Transport, hoteller og restauranter	19.590	6.068	1.941	27.599
• Information og kommunikation	1.967	515	0	2.482
• Finansiering og forsikring	8.646	5.140	0	13.786
• Fast ejendom	12.417	1.043	877	14.337
• Øvrige erhverv	39.206	4.476	11.475	55.157
Erhverv i alt	186.312	37.194	22.062	245.568
Private	385.806	120.008	40.870	546.684
Total	572.118	157.202	62.932	792.252

Specifikation af nedskrivninger fordelt på stadier fremgår af note 12.

Kreditlempelser og non-performing lån

En eksponering har kreditlempelse, hvis:

- engagementet er rentenulstillet
- der er ydet rentelepelse
- der er ydet ydelseshenstand som ikke gives til låntager med tilsvarende risikoprofil
- rentesatser og afdragsprofiler som ikke gives til låntager med tilsvarende risikoprofil

Sparekassen anvender kreditlempelse for, i økonomiske nedgangstider at tage vare på kundeforhold, hvor der er en realistisk mulighed for, at låntageren igen vil være i stand til at opfylde sine forpligtelser. Sparekassen har udlån med kreditlempelse for 17,5 mio. kr. pr. 31.12.18.

Non-performing lån (NPL) defineres som:

- Eksponeringen har været i restance i mere end 90 dage.
- Det vurderes usandsynligt, at debitor fuldt ud opfylder sine betalingsforpligtelse, uden at der realiseres sikkerhed.
- Individuelt nedskrevne eksponeringer.

Sparekassen har non-performing lån for 65 mio. kr. pr. 31.12.18.

Noter

Markedsrisiko

Sparekassens markedsrisiko styres via fastsatte limits for en lang række af risikomål. Opgørelse, overvågning og rapportering af markedsrisici sker løbende. Rapporteringen udarbejdes af økonomichefen. Direktionen modtager løbende rapportering om disse risici. Bestyrelsen modtager rapportering om udvikling i markedsrisici på månedsbasis. Rapporteringen indeholder beregninger af om positionerne overholder de gældende grænser.

- Renterisiko
- Varighed

Renterisiko

Det kan oplyses, at Sparekassens renterisiko bl.a. beregnes ud fra Sparekassens beholdning af obligationer og i overensstemmelse med Finanstilsynets vejledning. Ultimo 2017 udgør den samlede renterisiko 4.382 tkr., hvilket svarer til 4,0 % af kernekapitalen efter fradrag (se fordeling i nedenstående tabel). Den tilsvarende opgørelse ultimo 2017 androg 5.623 tkr. (5,2 %).

Renterisiko fordelt efter modificeret varighed (tkr.)	Handels- beholdning	Ikke handels- beholdning
Til og med 3 mdr.	125	0
Over 3 mdr. til og med 6 mdr.	531	0
Over 6 mdr. til og med 12 mdr.	19	0
Over 1 år til og med 2 år	1.164	0
Over 2 år til og med 3 år	899	0
Over 3 år til og med 4 år	1.449	0
Over 4 år	127	68
I alt	4.314	68

Renterisiko fordelt efter valuta

DKK	4.310	68
EUR	4	0
I alt	4.314	68

Aktierisiko.

I bestyrelsens retningslinjer til direktionen er der indbygget et maksimum for den risiko, Sparekassen må påtage sig. Ved udgangen af 2018 består Sparekassens aktieportefølje af 51,3 mio. kr. aktier, hvoraf 36,3 mio.kr. er unoterede aktier i sektorselskaber/samarbejdspartnere inden for den finansielle sektor, 6,8 mio. kr. er placeret i likvide aktier og 14 mio. kr. er placeret i unoterede aktier og anparter. De likvide aktier androg 7,9 mio. kr. ultimo 2017.

Valutarisiko.

Sparekassens valutapositioner udgør 3.999 tkr. ultimo 2018, hvilket svarer til 3,7 % af kernekapitalen. Valutarisikoen opgjort som valutakursindikator 2 beregnes ikke, da valutapositionerne udgør mindre end 10 % af kernekapitalen.

Noter

Sparekassen har vedtaget retningslinjer for, hvilke valutaer det er tilladt at have eksponering i. Der henvises til note 27 for yderligere oplysninger om valutarisici.

Likviditetsrisiko.

Sparekassens likvide beredskab bliver styret ved at opretholde tilstrækkelig likvider, ultralikvide værdipapirer, tilstrækkelige kreditfaciliteter samt evnen til at lukke markedspositioner. Det likvide beredskab fastlægges ud fra en målsætning om at sikre et tilstrækkeligt og stabilt likvidt beredskab. Sparekassen tilstræber at have en overdækning i forhold til kravene i lov om finansiel virksomhed på 100 %.

LCR er for Sparekassen beregnet til 1.701 % pr. 31.12.2018. Der henvises herudover til nøgletal for udlån i forhold til indlån.

Operationel risiko.

Sparekassen har med henblik på at mindske tab som følge af operationelle risici udarbejdet flere politikker. En central del heraf er sikkerhedspolitikken, der stiller en række krav til it og personale, ligesom den stiller en række krav til håndtering af følsomme oplysninger. Herudover er der udarbejdet nødplaner for it, som skal begrænse tab i tilfælde af manglende it-faciliteter eller anden lignende kritesituation. Sparekassen ønsker et stærkt kontrolmiljø og har derfor også udarbejdet en række standarder for, hvorledes kontrol skal foregå.

Sparekassen er qua sin størrelse afhængig af visse nøglemedarbejdere. For at mindske afhængigheden er der udarbejdet skriftlige arbejdsgange. Herudover søger Sparekassen i videst muligt omfang at uddanne medarbejdere på områder, hvor det vurderes, at den største afhængighed er til stede.

Sparekassen har etableret en compliance- og en risikostyringsfunktion, der skal medvirke til at sikre, at vi til enhver tid lever op til eksterne såvel som interne krav.

Det er Sparekassens politik, at de operationelle risici til stadighed begrænses under hensyntagen til de omkostninger, der er forbundet hermed.

Noter

(i 1.000 kr.)

Note 4: Kapitalforhold og kapitalprocent

2018

2017

Kapitalsammensætning

Egenkapital	133.730	125.552
Skatteaktiver	-627	0
Foreslået rente til garantier	-1.389	-1.206
Immaterielle aktiver	-1.189	-1.554
Ramme til indløsning af garantkapital	-500	-500
Fradrag for forsigtig værdiansættelse	-387	-402
Fradrag for kapitalandele m.v. større end 10 %.	-20.971	-13.865
Egentlig kernekapital	108.667	108.025
Supplerende kapital	10.000	10.000
Kapitalgrundlag før fradrag	118.667	118.025
Fradrag for kapitalandele m.v. større end 10 %.	0	-1.540
Kapitalgrundlag efter fradrag	118.667	116.485

Risikoeksponering

Kreditrisiko	397.296	400.469
Markedsrisiko	89.626	105.190
Operationel risiko	75.591	62.967
Risikovægtede aktiver i alt	562.513	568.626

Nøgletal

Egentlig kernekapitalprocent	19,3	19,0
Kernekapitalprocent	19,3	19,0
Kapitalprocent	21,1	20,5

Noter

Note 5: Femårsoversigt

(i 1.000 kr.)

Hoved- og nøgletal	2018	2017	2016	2015	2014
Resultatopgørelse					
Netto rente- og gebyrindtægter	48.730	47.570	35.269	32.160	29.302
Kursreguleringer	-909	3.891	-553	1.132	3.296
Udgifter til personale og administration	39.712	34.125	26.108	21.231	20.495
Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.	3.280	5.703	2.873	3.197	2.086
Årets resultat	3.688	9.399	5.059	5.803	4.870

Balance

Udlån	367.335	397.506	295.783	296.063	272.463
Indlån	893.421	824.149	562.896	502.138	488.022
Indlånsoverskud (eksklusiv indlån i puljer)	526.086	426.643	267.113	206.075	215.557
Egenkapital	133.730	125.552	84.237	74.889	66.689
Aktiver i alt	1.177.599	1.088.334	718.306	628.256	585.606

Noter

Nøgletal

Kapitalprocent	21,1	20,5	20,2	21,2	21,4
Kernekapitalprocent	19,3	19,0	18,3	18,4	17,9
Egenkapitalforrentning før skat	3,2	11,4	6,5	10,1	11,1
Egenkapitalforrentning efter skat	2,9	9,0	6,4	8,2	7,7
Indtjening pr. omkostningskrone	1,09	1,29	1,17	1,27	1,27
Renterisiko	4,0	5,2	2,7	2,7	2,6
Valutaposition	3,7	8,0	4,3	7,4	7,4
Udlån i forhold til indlån	39,6	45,4	52,1	59,9	58,8
Udlån i forhold til egenkapital	2,7	3,2	3,5	4,0	4,1
Årets udlånsvækst	-7,1	34,4	-0,1	8,7	-0,5
Lovkrav om likviditet § 152	n/a	345,7	332,01	304,8	336,5
LCR-nøgletal	1.701	n/a	n/a	n/a	n/a
Summen af store eksponeringer over 10 %	0	15,4	13,9	14,4	16,0
Summen af de 20 største eksponeringer (pejlemærke)	88,1	n/a	n/a	n/a	n/a
Årets nedskrivningsprocent	0,6	0,9	0,7	0,8	0,6
Afkastningsgrad beregnes som forholdet mellem årets resultat og aktiver i alt	0,3	0,9	0,70	0,92	0,83
Gearing	8,2	8,7	8,6	8,7	8,9

Noter

(i 1.000 kr.)

	2018	2017
Note 6: Renteindtægter		
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	0	0
Udlån og andre tilgodehavender	28.468	29.349
Obligationer	3.211	2.725
Øvrige renteindtægter	740	560
	32.419	32.634
Note 7: Renteudgifter		
Kreditinstitutter og centralbanker	643	444
Indlån og anden gæld	1.281	1.428
Efterstillede kapitalindskud	633	648
Øvrige renteudgifter	7	4
	2.564	2.524
Note 8: Gebyrer og provisionsindtægter		
Værdipapirhandel og depoter	2.421	3.528
Betalingsformidling	3.317	2.786
Lånesagsgebyr	582	619
Garantiprovision	10.190	8.937
Øvrige gebyrer og provisioner	3.196	2.845
	19.707	18.715
Note 9: Kursreguleringer		
Udlån og tilgodehavender til dagsværdi	0	0
Obligationer	-2.181	-3
Aktier m.v.	1.414	3.760
Investeringsjendomme	-413	0
Valuta, rente m.v.	271	134
Aktiver tilknyttet puljeordninger	-8.277	4.968
Indlån i puljeordninger	8.277	-4.968
	-909	3.891
Note 10: Udgifter til personale og administration		
<u>Personaleudgifter:</u>		
Lønninger	16.967	14.183
Pensioner	1.786	1.564
Udgifter til social sikring og lønsumsafgift	3.033	2.757
	21.786	18.504
<u>Lønninger og vederlag til direktion og bestyrelse:</u>		
Direktion, Bjarne V. Nielsen	1.601	1.446
Direktion, Peter Kaldahl (01.04.17 til 31.07.17)	0	639
	1.601	2.085

Direktør Peter Kaldahl havde endvidere firmabil stillet til rådighed i 2017.

Noter

(i 1.000 kr.)

	2018	2017
Bestyrelse, 10 personer:		
Ordinært honorar:		
Bestyrelsesformand Leif Juul Sørensen	100	96
Næstformand Ole Kjær Jensen	85	67
Bestyrelsesmedlem Henning Hürdum	75	75
Bestyrelsesmedlem Henrik Buur	50	39
Bestyrelsesmedlem Hanne Herzog	50	39
Bestyrelsesmedlem Anne Jeppe Nielsen	60	60
Bestyrelsesmedlem Pia Fuglsang Rasmussen	50	38
Bestyrelsesmedlem Rasmus Peder Rasmussen	50	50
Bestyrelsesmedlem Niels Riis	50	38
Bestyrelsesmedlem Ole L. Jørgensen	50	50
Afgået bestyrelsesformand Jens Groth-Lauritsen	0	25
Afgået bestyrelsesmedlem Niels Sindal	0	13
Honorar for tabt arbejdsfortjeneste:		
Bestyrelsesmedlem Anne Jeppe Nielsen	0	3
Bestyrelsesmedlem Hanne Herzog	3	0
Bestyrelsesmedlem Henrik Buur	6	0
Afgået bestyrelsesformand Jens Groth-Lauritsen	0	7
Bestyrelsen i alt	629	599
	2.230	2.684
I personaleudgifter indgår vederlag til andre ansatte med væsentlig indflydelse på Sparekassens risikoprofil, 6 personer ultimo 2018	4.588	3.748
Direktion, bestyrelse og andre ansatte med væsentlig indflydelse på Sparekassens risikoprofil er fastlønnet.		
<u>Øvrige administrationsudgifter:</u>	15.896	12.937
Udgifter til personale og administration i alt	39.912	34.125
Det gennemsnitlige antal beskæftigede omregnet til heltidsansatte	33,2	29,7
<u>Revisionshonorar:</u>		
Lovpligtig revision af årsregnskabet	213	188
Andre ydelser end revision	0	29
	213	217
Note 11: Andre driftsudgifter		
Betaling til Afviklingsformuen	13	15
Drift af aktiver i midlertidig besiddelse	0	17
Drift af investeringsejendomme	123	0
Tab på driftsmidler	26	0
	162	32

Noter

(i 1.000 kr.)

2018 2017

Note 12: Nedskrivninger på udlån m.v. og andre tilgodehavender samt hensættelser til tab på garantier og uudnyttede kreditfaciliteter

Individuelle nedskrivninger		
Primo året	22.728	18.277
Ændret regnskabspraksis for nedskrivninger	-22.728	0
Nedskrivninger i årets løb	0	9.091
Tilbageførsel af nedskrivninger foretaget i tidligere regnskabsår	0	-3.827
Andre bevægelser	0	1.038
Endeligt tabt, tidligere individuelt nedskrevet	0	-1.851
Ultimo året	0	22.728
Gruppevise nedskrivninger		
Primo året	3.151	2.554
Ændret regnskabspraksis for nedskrivninger	-3.151	0
Årets reguleringer	0	597
Ultimo året	0	3.151
Stadie 1		
Nedskrivninger, primo	0	0
Ændret regnskabspraksis for nedskrivninger	1.428	0
Nye nedskrivninger, netto	1.283	0
Nedskrivninger ultimo	2.711	0
Stadie 2		
Nedskrivninger, primo	0	0
Ændret regnskabspraksis for nedskrivninger	3.954	0
Nye nedskrivninger, netto	-1.143	0
Nedskrivninger ultimo	2.811	0
Stadie 3		
Nedskrivninger, primo	0	0
Ændret regnskabspraksis for nedskrivninger	22.728	0
Nye nedskrivninger, netto	6.699	0
Tidligere nedskrevet, nu endeligt tabt	-1.777	0
Andre bevægelser	155	0
Nedskrivninger ultimo	27.805	0
Hensættelser til tab på garantier og uudnyttede kredittilsagn		
Individuelle hensættelser		
Primo året	1.076	974
Ændret regnskabspraksis for hensættelser	-1.076	0
Hensættelser i årets løb	0	879
Tilbageførsel af hensættelser foretaget i tidligere regnskabsår	0	-175
Andre bevægelser	0	0
Endeligt tabt, tidligere individuelt hensat	0	-602
Ultimo året	0	1.076

Noter

(i 1.000 kr.)

	2018	2017
Gruppevise hensættelser		
Primo året	1.320	1.320
Ændret regnskabspraksis for hensættelser	-1.320	0
Årets reguleringer	0	0
Ultimo året	0	1.320
Stadie 1		
Hensættelser, primo	0	0
Ændret regnskabspraksis for hensættelser	348	0
Nye hensættelser, netto	-279	0
Hensættelser ultimo	69	0
Stadie 2		
Hensættelser, primo	0	0
Ændret regnskabspraksis for hensættelser	1.765	0
Nye hensættelser, netto	-1.697	0
Hensættelser ultimo	68	0
Stadie 3		
Hensættelser, primo	0	0
Ændret regnskabspraksis for hensættelser	1.075	0
Nye hensættelser, netto	1.112	0
Hensættelser ultimo	2.187	0
Nedskrivninger på tilgodehavender hos kreditinstitutter og andre poster med kreditrisiko		
Nedskrivninger, primo	0	0
Ændret regnskabspraksis for nedskrivninger	358	0
Nye nedskrivninger, netto	-112	0
Nedskrivninger ultimo	246	0
Nedskrivnings- og hensættelsessaldo i alt, ultimo	35.897	28.275
Resultatpåvirkning af nedskrivninger og hensættelser		
Nye nedskrivninger, netto	5.863	7.142
Tan uden forudgående nedskrivninger	135	36
Indgået på tidligere afskrevne fordringer	-1.414	-166
Renter vedrørende nedskrivninger	-1.304	-1.309
Indregnet i resultatopgørelsen	3.280	5.703

Der blev i forbindelse med fusionen overtaget udlån med bruttokontraktforpligtelser på 113,5 mio. kr. fra tidligere Flemløse Sparekasse, der er optaget til nettoværdien før dagsværdiregulering med 107,6 mio. kr. Den afledte ”korrektivkonto” på 5,9 mio. kr. er, med baggrund i regnskabsreglerne ikke indregnet i ovennævnte note.

Noter

Pr. 31.12.18 er der tilbageført nedskrivninger på 2,5 mio. kr. fra denne ”korrektivkonto”, hvorefter der resterer 3,4 mio. kr. Sparekassens samlede nedskrivninger og hensættelser udgør herefter 39,3 mio. kr. pr. 31.12.18.

I forbindelse med fusionen blev en række engagementer med svaghedstegn i tidligere Flemløse Sparekasse dagsværdireguleret med minus 3,7 mio. kr. Pr. 31.12.18 er 1,3 mio. kr. heraf indtægtsført som følge af forbedringer i disse eksponeringer.

	(i 1.000 kr.)	
	2018	2017
Note 13: Skat		
Beregnet skat af årets indkomst	511	1.235
Ændring i udskudt skat	-110	1.175
Regulering af tidligere års skat	-21	154
	380	2.564
Effektiv skatteprocent		
Selskabsskattesatsen i Danmark	22,0	22,0
Ikke skattepligtig kursregulering og udbytte af porteføljeaktier	-11,0	-5,4
Ikke skattepligtige indtægter og ikke fradragsberettigede udgifter mv.	-1,2	3,5
Regulering af tidligere års skat	-0,5	1,3
Effektiv skatteprocent	9,3	21,4
Note 14: Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker		
Anfordringstilgodehavender	230.115	110.392
	230.115	110.392
Tilgodehavender hos kreditinstitutter	230.115	110.392
	230.115	110.392
Note 15: Udlån og andre tilgodehavender		
Udlån og tilgodehavender til amortiseret kostpris	367.335	397.506
	367.335	397.506
Udlån og tilgodehavender til amortiseret kostpris		
På anfordring	3.263	857
Til og med 3 måneder	22.280	13.218
Over 3 måneder og til og med et år	60.251	89.064
Over 1 år og til og med 5 år	140.868	167.701
Over 5 år	140.673	126.666
	367.335	397.506

Noter

	2018	2017
Kreditrisici fordelt på sektorer og brancher:		
Erhverv	%	%
Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri	7	7
Industri og råstofudvinding m.v.	2	2
Energiforsyning	0	0
Bygge- og anlægsvirksomhed	3	4
Handel	3	4
Transport, restaurations- og hotelvirksomhed	3	3
Information og kommunikation	0	1
Finansiering og forsikring	1	2
Fast ejendom	2	2
Øvrige erhverv	7	7
Erhverv i alt	28	32
Private	72	68
I alt	100	100

	2018	2017
		(i 1.000 kr.)
Note 16: Obligationer til dagsværdi		
Statsobligationer	0	2.324
Realkreditobligationer	324.204	336.802
Øvrige obligationer	8.470	8.997
	332.674	348.123
Note 17: Aktier m.v.		
Aktier/investeringsbeviser noteret på OMX	6.389	5.668
Aktier/investeringsbeviser noteret på andre børser	404	1.331
Unoterede aktier optaget til dagsværdi	44.535	44.348
	51.328	51.347

	2018	2017
Note 18: Aktiver i puljeordninger		
Placeret i:		
Kontantindestående	989	471
Investeringsforeningsandele	117.199	108.114
Andet	239	279
	118.427	108.864

	2018	2017
Note 19: Immaterielle aktiver		
Kunderrelationer		
Kostpris primo	1.554	0
Tilgang i året	0	1.828
Årets afskrivninger	366	274
Kostpris ultimo	1.188	1.554

Noter

	(i 1.000 kr.)	
	2018	2017
Note 20: Grunde og bygninger		
Domicilejendomme		
Omvurderet værdi primo	2.668	1.840
Tilgang i året	454	870
Årets afskrivninger	46	42
Årets tilbageførte nedskrivninger	-424	0
Omvurderet værdi ultimo	3.500	2.668
Investeringsjendomme		
Dagsværdi primo	2.753	0
Tilgang i året	0	2.753
Afgang i året	690	0
Årets værdireguleringer	-355	0
Dagsværdi ultimo	1.708	2.753
Grunde og bygninger i alt	5.208	5.421
Note 21: Øvrige materielle aktiver		
Samlet kostpris primo	6.373	6.047
Tilgang	796	615
Afgang	122	289
Samlet kostpris ultimo	7.047	6.373
Af- og nedskrivninger primo	3.899	3.284
Årets afskrivninger	617	664
Tilbageførte nedskrivninger	12	49
Af og nedskrivninger ultimo	4.504	3.899
Bogført værdi ultimo	2.543	2.474
Note 22: Udskudte skatteaktiver og skatteforpligtelser		
Udskudt skat primo	518	225
Ændring i udskudt skat	712	293
	1.230	518

	2018	2018	2018	2017
	Udskudt	Udskudt	Udskudt	Udskudt
	skatte-	skatte-	skatte-	skatte-
	aktiv	forpligtelse	aktiv	aktiv
			netto	netto
Immaterielle aktiver	0	0	0	17
Materielle anlægsaktiver	0	-90	-90	-215
Udlån	677	0	677	546
Øvrige	643	0	643	170
Netto	1.320	-90	1.230	518

Noter

	(i 1.000 kr.)	
	2018	2017
Note 23: Indlån og anden gæld		
Fordeling på restløbetider		
Anfordring	789.349	712.354
Indlån med opsigelsesvarsel		
Til og med 3 måneder	17.636	53.053
Over 3 måneder og til og med 1 år	25.909	2.543
Over et år og til og med 5 år	17.139	15.100
Over 5 år	43.388	41.099
	893.421	824.149
Fordeling på indlånstyper		
På anfordring	785.415	709.330
Indlån med opsigelsesvarsel	43.786	48.320
Tidsindsud	0	10
Særlige indlånsformer	64.220	66.489
	893.421	824.149
Note 24: Indlån i puljeordninger		
Indlån, primo	108.865	44.308
Årets indbetalinger fra puljedeltagere	24.722	61.236
Årets udbetalinger til puljedeltagere	6.883	1.648
Årets resultat	-8.277	4.968
	118.427	108.864
Puljeresultat (indregnet under kursreguleringer):		
Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	0	27
Renteindtægter	-1	33
Udbytter	162	452
Kursreguleringer	-8.438	4.510
	-8.277	4.968
Note 25: Efterstillede kapitalindsud		
Fastforrentet indlån DKK	0	250
Fastforrentet kapitalbeviser DKK	10.000	10.000
	10.000	10.250
Betalte renter	633	648
Efterstillet kapitalindsud, der medregnes ved opgørelse af kernekapitalen	10.000	10.000

De fastforrentede kapitalbeviser forrentes med en rentesats på 6,25 % p.a.

Kapitalbeviserne er uopsigelige fra kapitalejernes side, udløber den 14.07.2026, men kan af Rise Flemløse Sparekasse førtidsindfries fra den 14.07.2021

Noter	(i 1.000 kr.)	
	2018	2017
Note 26: Eventualforpligtelser		
Garantier m.v.		
Finansgarantier	7.020	7.630
Tabsgarantier for realkreditudlån	121.846	108.933
Tinglysningsgarantier	12.765	8.894
Øvrige garantier	57.640	54.631
	199.271	180.088
Andre forpligtede aftaler		
Uigenkaldelige kredittilsagn	16.950	0
SDC udtrædelsesforpligtelse	28.417	25.145
Øvrige forpligtelser	5.590	5.939
	50.957	31.084
Note 27: Valutaeksponering		
Valutafordeling på hovedvalutaer (netto):		
NOK	57	451
EUR	2.888	5.792
USD	190	596
GBP	114	745
Øvrige	750	1.004
	3.999	8.589
Aktiver i fremmed valuta i alt	4.792	9.859
Passiver i fremmed valuta i alt	793	1.270
Valutakursindikator 1 (valutaposition)	3.999	8.589

Valutaindikator 1 beregnes som den største sum af henholdsvis positioner i valuta, hvor Sparekassen har et nettotilgodehavende, og sum af positioner i valuta, hvor Sparekassen har nettogæld. Den største af disse positioner sættes i forhold til kernekapital efter fradrag.

Note 28: Nærtstående parter

Der er ingen nærtstående parter med bestemmende indflydelse på Sparekassen. Øvrige nærtstående parter består af direktionen og bestyrelsen samt nærtstående med disse. Alle transaktioner med nærtstående parter er foretaget på markedsmæssige vilkår. Medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem har personalevilkår.

	(i 1.000 kr.)	
	2018	2017
Lån til ledelsen:		
Direktionen, rentesats (4,65 %)	900	1.115
Bestyrelsen, rentesats (1,85 % - 11,2 %)	14.474	10.017
Sikkerhedsstillelser:		
Direktionen	800	1.065
Bestyrelsen	8.408	4.937

Særlige incitamentsprogrammer:

Der er ikke etableret incitamentsprogrammer for Sparekassens direktion eller bestyrelse

Noter

Note 29. Øvrigt anvendt regnskabspraksis

Anvendt regnskabspraksis er, ud over det i note 1 beskrevne, beskrevet nedenfor.

Generelt om indregning og måling

Aktiver indregnes i balancen, når det som følge af en tidligere begivenhed er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde Sparekassen og aktivets værdi kan måles pålideligt.

Forpligtelser indregnes i balancen, når Sparekassen som følge af en tidligere begivenhed har en retlig eller faktisk forpligtelse, og det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå Sparekassen, og forpligtelsens værdi kan måles pålideligt.

Ved første indregning måles aktiver og forpligtelser til dagsværdi. Dog måles immaterielle og materielle aktiver på tidspunktet for første indregning til kostpris. Måling efter første indregning sker som beskrevet for hver enkelt regnskabspost nedenfor.

Ved indregning og måling tages hensyn til forudsigelige risici og tab, der fremkommer, inden årsregnskabet aflægges, og som be- eller afkræfter forhold, der eksisterer på balancedagen.

I resultatopgørelsen indregnes indtægter i takt med, at de indtjenes, mens omkostninger indregnes med de beløb, der vedrører regnskabsåret. Dog indregnes værdistigninger i domicilejendomme direkte i totalindkomstopgørelsen.

Køb og salg af finansielle instrumenter indregnes på afviklingsdagen, og indregningen ophører, når retten til at modtage/afgive pengestrømme fra det finansielle aktiv eller passiv er udløbet, eller hvis det er overdraget, og Sparekassen i al væsentlighed har overført alle risici og afkast tilknyttet ejendomsretten. Sparekassen anvender ikke de nye regler om omklassificering af visse finansielle aktiver fra dagsværdi til amortiseret kostpris.

Virksomhedssammenslutninger

Den indfusionerede Flemløse Sparekasse er indregnet i regnskabet fra overtagelsestidspunktet i 2017.

Ved fusionen anvendtes overtagelsesmetoden, hvorefter den nytilkomne virksomheds identificerbare aktiver og forpligtelser måles til dagsværdi på overtagelsestidspunktet. Der tages hensyn til skatteeffekten af de foretagne omvurderinger.

Positive forskelsbeløb (goodwill) mellem kostprisen for Flemløse Sparekasse og dagsværdien af de overtagne aktiver og forpligtelser indregnes under immaterielle aktiver og nedskrives, hvis der opstår værdiforringelse. Negative forskelsbeløb (negativ goodwill) indregnes som en indtægt i resultatopgørelsen.

Omregning af fremmed valuta

Transaktioner i fremmed valuta omregnes ved første indregning til transaktionsdagens kurs. Tilgodehavender, gældsforpligtelser og andre monetære poster i fremmed valuta, som ikke er afregnet på balancedagen, omregnes til balancedagens lukkekurs for valutaen. Valutakursdifferencer, der opstår mellem transaktionsdagens kurs og kursen på betalingsdagen, henholdsvis balancedagens kurs, indregnes i resultatopgørelsen som kursreguleringer.

Noter

Modregning

Sparekassen modregner tilgodehavender og forpligtelser, når Sparekassen har en juridisk ret til at modregne de indregnede beløb og samtidig har til hensigt at nettomodregne eller realisere aktivet og indfri forpligtelsen samtidig.

Resultatopgørelsen

Renter, gebyrer og provisioner

Renteindtægter og renteutgifter indregnes i resultatopgørelsen i den periode, de vedrører. Provisioner og etableringsgebyrer, der er en integreret del af den effektive rente af et udlån, indregnes som en del af amortiseret kostpris og dermed som en integreret del af det finansielle instrument (udlån) under renteindtægter.

Renteindtægter på udlån, der klassificeres som stadie 3, beregnes på baggrund af nettobeløbet efter nedskrivninger. På øvrige udlån beregnes renten baseret på det kontraktmæssige udestående beløb

Provisioner og gebyrer, der er led i en løbende ydelse, periodiseres over løbetiden. Øvrige gebyrer indregnes i resultatopgørelsen på transaktionsdagen.

Vederlag for formidling af realkreditlån for Totalkredit indregnes efter modregningsmodellen. Efter modregningsmodellen indregnes vederlag på tidspunktet for lånets etablering, og vederlag for løbende servicering af låntager indregnes i takt med, at Sparekassen forestår serviceringen, og dermed opnår ret til vederlaget. Totalkredit kan modregne konstaterede tab i realkreditlånets løbetid i de fremtidige løbende provisionsindtægter. Modregning indregnes på tidspunktet for den tabsgivende begivenhed.

Udgifter til personale og administration

Udgifter til personale omfatter løn og gager samt sociale omkostninger, pensioner m.v. til Sparekassens personale. Omkostninger til ydelser og goder til ansatte, herunder jubilæumsgratualer og fratrædelsesgodtgørelser, indregnes i takt med de ansattes præstation af de arbejdsydelser, der giver ret til de pågældende ydelser og goder.

Pensionsordninger

Sparekassen har indgået bidragsbaserede pensionsordninger med hovedparten af medarbejderne. I de bidragsbaserede ordninger indbetales faste bidrag til en uafhængig pensionskasse. Sparekassen har ingen forpligtelse til at indbetale yderligere bidrag.

Andre driftsindtægter

Andre driftsindtægter indeholder indtægter af sekundær karakter i forhold til Sparekassens aktiviteter, herunder fortjeneste og tab ved salg af midlertidig overtagne aktiver, samt tilbageførte nedskrivninger på overtagne nedskrivninger i forbindelse med fusionen.

Andre driftsudgifter

Andre driftsudgifter indeholder udgifter af sekundær karakter i forhold til Sparekassens aktiviteter, herunder bidrag til sektorløsninger samt drift af midlertidig overtagne aktiver.

Noter

Skat

Årets skat, som består af årets aktuelle skat og ændringer i udskudt skat, indregnes i resultatet med den del, der kan henføres til årets resultat, i anden totalindkomst eller direkte på egenkapitalen med den del, der kan henføres til posterings henholdsvis i anden totalindkomst og direkte på egenkapitalen.

Aktuelle skatteforpligtelser og tilgodehavende aktuel skat, indregnes i balancen opgjort som beregnet skat af årets skattepligtige indkomst reguleret for betalt acontoskat.

Ved beregning af årets aktuelle skat anvendes de på balancedagen gældende skattesatser og –regler.

Udskudt skat indregnes af alle midlertidige forskelle mellem regnskabsmæssige og skattemæssige værdier af aktiver og forpligtelser. Udskudte skatteaktiver indregnes i balancen til den værdi, hvortil aktivet forventes at kunne realiseres, enten ved modregning i udskudte skatteforpligtelser eller som nettoaktiver.

Udskudt skatteaktiver, herunder skatteværdien af fremførselsberettigede skattemæssige underskud, indregnes i balancen med den værdi, aktivet forventes at kunne realiseres til, enten ved modregning i udskudte skatteforpligtelser eller som nettoskatteaktiver til modregning i fremtidige positive skattepligtige indkomster. Det vurderes på hver balancedag, om det er sandsynligt, at der i fremtiden vil blive frembragt tilstrækkelig skattepligtig indkomst til, at det udskudte skatteaktiv vil kunne udnyttes.

Balancen

Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker

Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker måles ved første indregning til dagsværdi og måles efterfølgende til amortiseret kostpris.

Gældsbeviser, der kan refinansieres i centralbanker

Gældsbeviser, der kan refinansieres i centralbanker, måles ved første indregning til dagsværdi og måles efterfølgende til amortiseret kostpris.

Tilgodehavender og gæld hos kreditinstitutter og centralbanker

Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker omfatter tilgodehavender hos andre kreditinstitutter samt Danmarks Nationalbank. Gæld til kreditinstitutter og centralbanker omfatter alene de daglige løbende likviditetsudsving. Tilgodehavender måles til dagsværdi. Gæld måles til amortiseret kostpris.

Immaterielle aktiver

Øvrige immaterielle aktiver består af kunderelationer i forbindelse med fusionen mellem Flemløse Sparekasse og Rise Sparekasse. Kunderelationerne er ved første indregning målt til kostpris og efterfølgende afskrives de løbende over en forventet 5 årig periode.

Investeringsjendomme

Investeringsjendomme består af ejendomme som Sparekassen har sat til salg og forventer af afhænde. Endvidere består investeringsejendomme også af Flemløse Gl. Kro som benyttes som forsamlingshus i byen.

Noter

Investerings ejendomme måles efter første indregning til dagsværdi i overensstemmelse med principperne i bilag 9 til regnskabsbekendtgørelsen. Ændringer i dagsværdi på investeringsejendomme indregnes i resultatopgørelsen.

Domicilejendomme

Domicilejendomme er ejendomme, som Sparekassen selv benytter til administration, filial eller øvrig servicevirksomhed.

Domicilejendomme måles efter første indregning til omvurderet værdi. Omvurdering foretages så hyppigt, at der ikke forekommer væsentlige forskelle til dagsværdien. Ejendommens dagsværdi revurderes årligt på baggrund af beregnede kapitalværdier for de forventede fremtidige pengestrømme. Derudover indhentes ca. hvert 3. år vurderinger af ejendommens markedsværdi fra uafhængige vurderingsmænd.

Stigninger i domicilejendommens omvurderede værdi indregnes under opskrivningshenlæggelser under egenkapitalen. Fald i værdien indregnes i resultatopgørelsen, med mindre der er tale om tilbageførsel af tidligere foretagne opskrivninger. Afskrivninger foretages på baggrund af den opskrevne værdi. Domicilejendomme afskrives over en periode på 50 år.

Øvrige materielle anlægsaktiver

Materielle anlægsaktiver måles ved første indregning til kostpris. Kostprisen omfatter anskaffelsesprisen, omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen samt omkostninger til klargøring af aktivet indtil det tidspunkt, hvor aktivet er klar til at blive taget i brug.

Øvrige materielle aktiver måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Der foretages lineære afskrivninger baseret på følgende vurdering af de øvrige aktivers forventede brugstider:

Maskiner og inventar	5 til 10 år
IT-udstyr	3 år

Øvrige materielle anlægsaktiver vurderes for nedskrivningsbehov, når der er indikation for værdiforringelse, og der nedskrives til genindvindingsværdien, som er den højeste af nettosalgsprisen og nytteværdien.

Aktiver i midlertidig besiddelse

Aktiver i midlertidig besiddelse omfatter materielle aktiver overtaget i forbindelse med nødlidende engagementer. Aktiverne måles til det laveste beløb af den regnskabsmæssige værdi eller dagsværdi med fradrag af omkostninger ved salg. Aktiverne er kun midlertidigt i Sparekassens besiddelse og salg vurderes sandsynligt inden for kort tid. Der afskrives ikke på aktiver i midlertidig besiddelse. Aktiver og dertil tilknyttet forpligtelser udskilles i særskilte linjer i balancen.

Eventuel værdiregulering af aktiver i midlertidig besiddelse indregnes i resultatopgørelsen under nedskrivninger på udlån og tilgodehavender.

Noter

Andre aktiver

Andre aktiver omfatter øvrige aktiver, der ikke hører til under andre aktivposter. Posten omfatter positiv markedsværdi af afledte finansielle instrumenter og indtægter, som først forfalder til betaling efter regnskabsårets afslutning, herunder tilgodehavende renter og udbytte. Bortset fra afledte finansielle instrumenter, der har en positiv værdi på balancedagen og som måles til dagværdi, måles regnskabsposten ved første indregning til kostpris og efterfølgende til amortiseret kostpris.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter indregnet under aktiver omfatter afholdte omkostninger, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til kostpris.

Indlån og anden gæld

Indlån og anden gæld omfatter indlån med modparter, der ikke er kreditinstitutter eller centralbanker. Indlån og anden gæld måles ved første indregning til dagsværdi, og efterfølgende til amortiseret kostpris.

Andre passiver

Andre passiver omfatter øvrige passiver, der ikke hører til under andre passivposter. Posten omfatter negativ markedsværdi af afledte finansielle instrumenter og udgifter, som først forfalder til betaling efter regnskabsårets afslutning, herunder skyldige renter. Bortset fra afledte finansielle instrumenter, der har en negativ værdi på balancedagen og som måles til dagsværdi, måles regnskabsposten ved første indregning til kostpris og efterfølgende til amortiseret kostpris.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter indregnet under passiver omfatter indtægter, der er modtaget før balancetidspunktet, men som vedrører en senere regnskabsperiode, herunder forud modtagne renter og provision. Periodeafgrænsningsposter måles til kostpris.

Efterstillede kapitalindskud

Efterstillede kapitalindskud måles til amortiseret kostpris.

Øvrige finansielle forpligtelser

Øvrige finansielle forpligtelser måles til amortiseret kostpris, der sædvanligvis svarer til nominel værdi.

Hensatte forpligtelser

Forpligtelser, garantier og andre forpligtelser, bortset fra finansielle garantier og lånetilsagn, der er uvisse med hensyn til størrelse eller tidspunkt for afvikling, indregnes som hensatte forpligtelser, når det er sandsynligt, at forpligtelsen vil medføre et træk på Sparekassens økonomiske ressourcer, og forpligtelsen kan måles pålideligt. Forpligtelsen opgøres til nutidsværdien af de omkostninger, som er nødvendige for at indfri forpligtelsen. Forpligtelser vedrørende personale hensættes med baggrund i de forventede omkostninger.

Hoved- og nøgletal

Hoved- og nøgletal er opstillet i overensstemmelse med regnskabsbekendtgørelsens krav, samt i henhold til Den Danske Finansanalytikerforenings vejledning.